

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ

LAILA MEDINA

της 12ης Δεκεμβρίου 2024¹

Υπόθεση C-324/23 [Myszak]ⁱ

ΟF,

EI,

RI

κατά

Μ.Κ., εκκαθαριστή της Getin Noble Bank S.A., πρώην Getin Noble Bank S.A.

[αίτηση του Sąd Okręgowy w Warszawie (πρωτοδικείου Βαρσοβίας, Πολωνία)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Προστασία των καταναλωτών – Οδηγία 93/13/ΕΟΚ – Καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές – Άρθρο 6, παράγραφος 1, και άρθρο 7, παράγραφος 1 – Σύμβαση ενυπόθηκου δανείου συνδεδεμένου με ξένο νόμισμα – Αίτηση καταναλωτή για την κήρυξη της ακυρότητας της σύμβασης – Αίτηση ασφαλιστικών μέτρων για την αναστολή εκτέλεσης της σύμβασης – Ασφαλιστικά μέτρα – Οδηγία 2014/59/ΕΕ – Οδηγία περί ανάκαμψης και εξυγίανσης των τραπεζών (οδηγία BRRD) – Τράπεζα υπό εξυγίανση – Άρθρο 34, παράγραφος 1, στοιχεία β' και ζ' – Γενικές αρχές που διέπουν την εξυγίανση – Αρχή περί μη επιδείνωσης της θέσης των πιστωτών – Άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Αποτελεσματική δικαστική προστασία»

1. Η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 6, παράγραφος 1, και του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές², του άρθρου 34, παράγραφος 1, στοιχεία β' και ζ', και του άρθρου 70, παράγραφοι 1 και 4, της οδηγίας 2014/59/ΕΕ³, η οποία θεσπίζει πλαίσιο για την ανάκαμψη και την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων (στο εξής: ιδρύματα).

2. Η αίτηση υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ των ΟF, EI και RI (στο εξής: ενάγοντες), αφενός, και του Μ.Κ., εκκαθαριστή της Getin Noble Bank S.A., αφετέρου. Οι ενάγοντες συνήψαν ως καταναλωτές σύμβαση ενυπόθηκου δανείου συνδεδεμένου με ελβετικό φράγκο (CHF) με την

¹ Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

ⁱ Η ονομασία της παρούσας υπόθεσης είναι πλασματική. Δεν αντιστοιχεί στο πραγματικό όνομα κανενός από τους διαδίκους.

² ΕΕ 1993, L 95, σ. 29.

³ Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαΐου 2014, για τη θέσπιση πλαισίου για την ανάκαμψη και την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων και για την τροποποίηση της οδηγίας 82/891/ΕΟΚ του Συμβουλίου, και των οδηγιών 2001/24/ΕΚ, 2002/47/ΕΚ, 2004/25/ΕΚ, 2005/56/ΕΚ, 2007/36/ΕΚ, 2011/35/ΕΕ, 2012/30/ΕΕ και 2013/36/ΕΕ, καθώς και των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ) αριθ. 1093/2010 και (ΕΕ) αριθ. 648/2012 (ΕΕ 2014, L 173, σ. 190), γνωστή και ως «οδηγία περί ανάκαμψης και εξυγίανσης των τραπεζών» ή «οδηγία BRRD».

εναγόμενη τράπεζα χωρίς, μέχρι σήμερα, να έχουν καταβάλει όλες τις συμφωνηθείσες δόσεις. Άσκησαν αγωγή ακυρώσεως της εν λόγω σύμβασης ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου για τον λόγο ότι περιείχε καταχρηστικές ρήτρες. Ενώ αυτές οι διαδικασίες ήταν σε εξέλιξη, η Getin Noble Bank τέθηκε υπό εξυγίανση.

3. Στη συνέχεια, οι ενάγοντες υπέβαλαν αίτηση ασφαλιστικών μέτρων με αίτημα την αναστολή των υποχρεώσεων τους διαρκούσης της διαδικασίας επί της ουσίας. Τα μέτρα αυτά χαρακτηρίζονται από το εθνικό δίκαιο ως ασφαλιστικά μέτρα με τα οποία οι ενάγοντες ζητούν την αναστολή της υποχρέωσής τους να καταβάλλουν τις μηνιαίες δόσεις του δανείου κατά τη διάρκεια της εν λόγω διαδικασίας, εν αναμονή της απόφασης του δικαστηρίου επί της κύριας αγωγής⁴.

4. Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν είναι δυνατό να περιοριστεί η προστασία που αντλούν οι καταναλωτές από την οδηγία 93/13 όταν η οικεία τράπεζα υπόκειται σε διαδικασία εξυγίανσης που διέπεται από την οδηγία 2014/59. Επομένως, στην υπό κρίση υπόθεση το Δικαστήριο καλείται να σταθμίσει τα αποτελέσματα των δύο αυτών οδηγιών.

I. Το νομικό πλαίσιο

A. Το δίκαιο της Ένωσης

1. Η οδηγία 93/13

5. Το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη θεσπίζουν διατάξεις σύμφωνα με τις οποίες οι καταχρηστικές ρήτρες σύμβασης μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή, τηρουμένων των σχετικών όρων της εθνικής νομοθεσίας, δεν δεσμεύουν τους καταναλωτές, ενώ η σύμβαση εξακολουθεί να δεσμεύει τους συμβαλλόμενους, εάν μπορεί να υπάρξει και χωρίς τις καταχρηστικές ρήτρες.»

6. Κατά το άρθρο 7, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας:

«Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, προς το συμφέρον των καταναλωτών, καθώς και των ανταγωνιζόμενων επαγγελματιών, να υπάρχουν τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα, προκειμένου να πάψει η χρησιμοποίηση των καταχρηστικών ρητρών στις συμβάσεις που συνάπτονται από έναν επαγγελματία με καταναλωτές.»

2. Η οδηγία 2014/59

7. Οι αιτιολογικές σκέψεις 3, 5, 10, 31, 48, 50, 51, 60 και 69 είναι κρίσιμες για τις παρούσες προτάσεις.

⁴ Το ακριβές χρονικό πλαίσιο των επίμαχων πράξεων δεν αναφέρεται στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως. Ωστόσο, από την υποβληθείσα στο Δικαστήριο δικογραφία προκύπτει ότι, σχετικά με την Getin Noble Bank, εκδόθηκε αρχικά απόφαση εξυγίανσης και στη συνέχεια η οντότητα υποβλήθηκε σε διαδικασία αφερεγγυότητας. Οι διάδικοι επιβεβαίωσαν κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι η αίτηση ασφαλιστικών μέτρων υποβλήθηκε μεταξύ των δύο διαδικασιών.

8. Το άρθρο 34 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Γενικές αρχές που διέπουν την εξυγίανση», ορίζει στην παράγραφο 1, στοιχεία β' και ζ', τα εξής:

«Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, όταν πρόκειται να εφαρμόσουν τα εργαλεία εξυγίανσης και να ασκήσουν τις εξουσίες εξυγίανσης, οι αρχές εξυγίανσης να λαμβάνουν κάθε ενδεδειγμένο μέτρο προκειμένου να διασφαλίσουν ότι η δράση εξυγίανσης λαμβάνεται σύμφωνα με τις ακόλουθες αρχές:

[...]

β) οι πιστωτές του ιδρύματος υπό εξυγίανση αναλαμβάνουν ζημίες μετά τους μετόχους, σύμφωνα με τη σειρά προτεραιότητας των απαιτήσεών τους στο πλαίσιο των κανονικών διαδικασιών αφερεγγυότητας, εκτός αν άλλως ρητώς ορίζει η παρούσα οδηγία·

[...]

ζ) κανένας πιστωτής δεν υφίσταται μεγαλύτερες ζημίες από εκείνες που θα είχε υποστεί εάν το ίδρυμα ή η οντότητα που αναφέρεται στο άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχείο β), γ) ή δ) είχε εκκαθαριστεί υπό κανονικές διαδικασίες αφερεγγυότητας, σύμφωνα με τις διασφάλισεις των άρθρων 73 έως 75.»

9. Το άρθρο 37 της οδηγίας 2014/59, το οποίο επιγράφεται «Γενικές αρχές των εργαλείων εξυγίανσης», ορίζει στις παραγράφους 1 και 3, στοιχείο β', ότι οι αρχές εξυγίανσης πρέπει να διαθέτουν τις αναγκαίες εξουσίες για να εφαρμόζουν τα εργαλεία εξυγίανσης, συμπεριλαμβανομένου του εργαλείου μεταβατικού ιδρύματος. Το άρθρο 37, παράγραφος 6, της εν λόγω οδηγίας ορίζει ότι τα ιδρύματα από τα οποία μεταβιβάζονται περιουσιακά στοιχεία πρέπει να εκκαθαρίζονται σύμφωνα με τις κανονικές διαδικασίες αφερεγγυότητας, εντός εύλογου χρονικού διαστήματος, λαμβανομένης υπόψη της ανάγκης συνέχισης των βασικών υπηρεσιών.

10. Το άρθρο 70 της οδηγίας 2014/59, το οποίο επιγράφεται «Εξουσία να περιορίζεται η αναγκαστική εκτέλεση συμφωνιών παροχής ασφάλειας», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα ακόλουθα:

«Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι οι αρχές εξυγίανσης διαθέτουν την εξουσία να περιορίζουν το δικαίωμα των εξασφαλισμένων πιστωτών ενός ιδρύματος υπό εξυγίανση να προβαίνουν σε αναγκαστική εκτέλεση συμφωνιών παροχής ασφάλειας όσον αφορά οιαδήποτε περιουσιακά στοιχεία του εν λόγω υπό εξυγίανση ιδρύματος από τη στιγμή της δημοσίευσης της κοινοποίησης περιορισμού, σύμφωνα με το άρθρο 83 παράγραφος 4, έως τα μεσάνυχτα της εργάσιμης ημέρας που έπεται της δημοσίευσης στο κράτος μέλος όπου έχει την έδρα της η αρχή εξυγίανσης του ιδρύματος υπό εξυγίανση.»

11. Το άρθρο 73 της οδηγίας 2014/59 θεσπίζει κανόνες σχετικά με τη μεταχείριση των μετόχων και των πιστωτών σε περίπτωση εν μέρει μεταβιβάσεων και εφαρμογής του εργαλείου διάσωσης με ίδια μέσα. Προκειμένου να αποτιμηθεί κατά πόσον οι μέτοχοι και οι πιστωτές θα τύγχαναν καλύτερης μεταχείρισης εάν το ίδρυμα υπό εξυγίανση είχε εκκαθαριστεί υπό κανονικές διαδικασίες αφερεγγυότητας, το άρθρο 74 της εν λόγω οδηγίας επιβάλλει στα κράτη μέλη να μεριμνούν ώστε να διενεργείται αποτίμηση από ανεξάρτητο πρόσωπο. Κατά το άρθρο 75 της οδηγίας 2014/59, τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, εάν με την αποτίμηση που διενεργείται βάσει

του άρθρου 74 προσδιορίζεται ότι οποιοσδήποτε μέτοχος ή πιστωτής έχει υποστεί μεγαλύτερες ζημιές από όσες θα υφίστατο κατά την εκκαθάριση υπό κανονικές διαδικασίες αφερεγγυότητας, δικαιούται την καταβολή της διαφοράς από τις χρηματοδοτικές ρυθμίσεις εξυγίανσης.

B. Το πολωνικό δίκαιο

1. Ο αστικός κώδικας

12. Κατά το άρθρο 385¹, παράγραφος 1, του Ustawa – Kodeks cywilny (νόμου περί αστικού κώδικα), της 23ης Απριλίου 1964⁵, ενοποιημένη έκδοση⁶ (στο εξής: ΑΚ), οι ρήτρες σύμβασης συναπτόμενης με καταναλωτή οι οποίες δεν αποτέλεσαν αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης δεν δεσμεύουν τον καταναλωτή αν διαμορφώνουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του κατά τρόπο που αντιβαίνει στα χρηστά ήθη και πλήττει σοβαρά τα συμφέροντά του (μη επιτρεπτές συμβατικές ρήτρες).

2. Ο κώδικας πολιτικής δικονομίας

13. Κατά το άρθρο 730¹ του ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (νόμου περί θεσπίσεως κώδικα πολιτικής δικονομίας), της 17ης Νοεμβρίου 1964⁷, ενοποιημένη έκδοση⁸ (στο εξής: ΚΠολΔ).

«1. Κάθε διάδικος δύναται να ζητήσει τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων, υπό την προϋπόθεση ότι αποδεικνύει την ύπαρξη *prima facie* της απαιτήσεώς του και του εννόμου συμφέροντος να ζητήσει τη λήψη των μέτρων αυτών.

2. Το συμφέρον να ζητηθεί η λήψη ασφαλιστικών μέτρων υφίσταται όταν η μη λήψη των συγκεκριμένων μέτρων θα εμποδίζε ή θα παρακώλυε σοβαρά την εκτέλεση της αποφάσεως που πρόκειται να εκδοθεί στην οικεία υπόθεση ή θα εμποδίζε ή θα παρακώλυε σοβαρά με οποιονδήποτε άλλο τρόπο την επίτευξη του σκοπού της διαδικασίας στην εν λόγω υπόθεση.

[...]

3. Όταν αποφαινεται επί αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων, το δικαστήριο οφείλει να λαμβάνει υπόψη τα συμφέροντα των διαδίκων κατά τρόπο που να εξασφαλίζει στον δικαιούχο επαρκή έννομη προστασία και να μην υποχρεώνει τον οφειλέτη περισσότερο από ό,τι είναι αναγκαίο.»

14. Κατά το αιτούν δικαστήριο, τα άρθρα 731, 755 και 755², παράγραφος 1, του ΚΠολΔ είναι επίσης κρίσιμα για την κύρια δίκη.

⁵ Dz. U. αριθ. 16, θέση 93.

⁶ Dz. U. του 2020, θέση 1740.

⁷ Dz. U. αριθ. 43, θέση 296.

⁸ Dz. U. του 2021, θέση 1805.

3. Ο νόμος περί του ταμείου τραπεζικών εγγυήσεων

15. Το άρθρο 135 του Ustawa z 10 czerwca 2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji⁹ (νόμου περί του ταμείου τραπεζικών εγγυήσεων, περί του συστήματος εγγύησης καταθέσεων και περί εξυγίανσης), της 10ης Ιουνίου 2016 (στο εξής: νόμος περί του ταμείου τραπεζικών εγγυήσεων), προβλέπει στις παραγράφους 1 και 4 τα εξής:

«1. Σε διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης ή διαδικασία λήψης ασφαλιστικών μέτρων η οποία κινήθηκε πριν από την έναρξη της αναγκαστικής εξυγίανσης, παρέλκει η κρίση σε σχέση με τα περιουσιακά στοιχεία του ιδρύματος υπό εξυγίανση.

[...]

4. Κατά τη διάρκεια της αναγκαστικής εξυγίανσης, δεν επιτρέπεται η κίνηση διαδικασίας αναγκαστικής εκτέλεσης και διαδικασίας για την εξασφάλιση απαιτήσεων κατά της οντότητας που τελεί υπό εξυγίανση.»

16. Σύμφωνα με το άρθρο 142, παράγραφος 1, του νόμου αυτού, το Bankowy Fundusz Gwarancyjny (Ταμείο εγγύησης τραπεζικών εγγυήσεων, Πολωνία) μπορεί να αναστείλει το δικαίωμα εκτέλεσης ασφάλειας σε σχέση με τα περιουσιακά στοιχεία ενός ιδρύματος υπό εξυγίανση μέχρι το τέλος της εργάσιμης ημέρας που έπεται της δημοσίευσης της ανακοίνωσης που εξέδωσε σχετικά με την αναστολή του εν λόγω δικαιώματος.

4. Ο νόμος περί αφερεγγυότητας

17. Το άρθρο 146, παράγραφος 1, του Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (νόμου της 28ης Φεβρουαρίου 2003 περί αφερεγγυότητας¹⁰, στο εξής: νόμος περί αφερεγγυότητας) προβλέπει ότι οι διαδικασίες εκτέλεσης κατά περιουσιακών στοιχείων του αφερέγγυου οφειλέτη αναστέλλονται αυτόματα κατόπιν δήλωσης αφερεγγυότητας και περατώνονται μόλις η απόφαση περί αφερεγγυότητας καταστεί δεσμευτική. Σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου αυτού, τα ποσά από τις ανασταλείσες διαδικασίες τα οποία δεν διανεμήθηκαν εντάσσονται στην πτωχευτική περιουσία. Σύμφωνα με την παράγραφο 3, η εκτέλεση μετά τη δήλωση αφερεγγυότητας απαγορεύεται, εκτός από συγκεκριμένες απαιτήσεις διατροφής ή σύνταξης.

II. Τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

18. Η OF και οι γονείς της, RI και EI, συνήψαν το 2007 σύμβαση ενυπόθηκου δανείου με την Getin Noble Bank, ποσού ύψους 185 375,71 πολωνικών ζλότυ (PLN) (περίπου 40 000 ευρώ) και διάρκειας αποπληρωμής 360 μηνών (στο εξής: επίμαχη στην κύρια δίκη σύμβαση δανείου). Η εν λόγω σύμβαση δανείου περιείχε ρήτρα μετατροπής του προαναφερθέντος ποσού σε ελβετικό φράγκο (CHF), σύμφωνα με τη συναλλαγματική ισοτιμία αγοράς που καθόριζε η τράπεζα σε

⁹ Dz. U. του 2016, θέση 996.

¹⁰ Dz. U. του 2022, σημείο 1520, ενοποιημένο κείμενο της 9ης Ιουνίου 2022.

πίνακα. Οι μηνιαίες δόσεις, υπολογιζόμενες σε CHF, έπρεπε να εξοφλούνται σε PLN βάσει της συναλλαγματικής ισοτιμίας πωλήσεως του CHF, την οποία επίσης καθόριζε μονομερώς η τράπεζα στον ως άνω πίνακα κατά την ημερομηνία καταβολής εκάστης μηνιαίας δόσεως.

19. Το δάνειο προοριζόταν να καλύψει μέρος της τιμής αγοράς ακινήτου και να καλύψει τα έξοδα του δανείου. Οι ενάγοντες της κύριας δίκης ενημερώθηκαν για τις επιπτώσεις των διακυμάνσεων των επιτοκίων και των συναλλαγματικών ισοτιμιών στην εν λόγω σύμβαση δανείου υπό μορφή συγκριτικού πίνακα.

20. Στις 29 Σεπτεμβρίου 2022 το Ταμείο τραπεζικών εγγυήσεων, ενεργώντας βάσει του νόμου περί του ταμείου τραπεζικών εγγυήσεων, εξέδωσε απόφαση για την κίνηση διαδικασίας αναγκαστικής εξυγίανσης της Getin Noble Bank μέσω προσφυγής στον μηχανισμό του μεταβατικού ιδρύματος. Βάσει της εν λόγω αποφάσεως συστάθηκε νέα οντότητα, με την επωνυμία VELO Bank SA, στην οποία μεταβιβάστηκαν σχεδόν όλα τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις της εναγομένης Getin Noble Bank, εξαιρουμένων, ωστόσο, των περιουσιακών δικαιωμάτων που απέρρεαν από υλικές πράξεις, νομικές πράξεις ή παραβάσεις σχετικές με συμβάσεις πιστώσεων και δανείων συνδεδεμένες με CHF ή αναπροσαρμοζόμενες στη συναλλαγματική ισοτιμία του CHF, καθώς και των απαιτήσεων που απέρρεαν από τα εν λόγω περιουσιακά δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένων αξιώσεων που αποτελούν αντικείμενο αστικών και διοικητικών διαδικασιών, ανεξαρτήτως της ημερομηνίας κατά την οποία προβλήθηκαν. Κατά το αιτούν δικαστήριο, τούτο σημαίνει ότι το ενεργητικό της Getin Noble Bank αποτελείται κυρίως από απαιτήσεις που απορρέουν από συμβάσεις δανείου οι οποίες, όπως και η σύμβαση των εναγόντων, περιέχουν φερόμενες ως καταχρηστικές ρήτρες και είναι επίσης πιθανόν να προσβληθούν στο μέλλον.

21. Από ανακοινώσεις του Ταμείου τραπεζικών εγγυήσεων στα μέσα ενημέρωσης προέκυπτε ότι εντός του έτους θα υποβαλλόταν αίτηση για την κίνηση διαδικασίας αφερεγγυότητας και εκκαθάρισης της Getin Noble Bank.

22. Οι ενάγοντες άσκησαν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου αγωγή ζητώντας να αναγνωριστεί η ακυρότητα της επίμαχης στην κύρια δίκη σύμβασης δανείου και να υποχρεωθεί η εναγομένη να καταβάλει ποσά ύψους 48 352,97 PLN και 27 171,82 CHF (όπερ αντιστοιχεί περίπου στο 95 % του εκταμιευθέντος κεφαλαίου), πλέον νομίμων τόκων υπερημερίας και δικαστικών εξόδων. Οι ενάγοντες υποστήριξαν ότι η σύμβαση δανείου περιείχε παράνομες συμβατικές ρήτρες όσον αφορά την αναπροσαρμογή του ποσού του δανείου σε ξένο νόμισμα. Το αιτηθέν ποσό αντιστοιχεί στο άθροισμα των καταβολών που πραγματοποίησαν οι ενάγοντες. Επικουρικώς, οι ενάγοντες ζήτησαν να συνεχιστεί η εκτέλεση της σύμβασης μετά την απάλειψη των καταχρηστικών ρητρών.

23. Η Getin Noble Bank ζήτησε την απόρριψη της αγωγής και αρνήθηκε τον καταχρηστικό χαρακτήρα των ρητρών της σύμβασης.

24. Μετά την έκδοση της απόφασης περί εξυγίανσης, οι ενάγοντες υπέβαλαν αίτηση για τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων, ζητώντας να εξασφαλιστεί το αίτημά τους περί κηρύξεως της ακυρότητας διά του καθορισμού των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των μερών καθ' όσο χρόνο διαρκεί η διαδικασία επί της ουσίας. Ειδικότερα, ζήτησαν να ανασταλεί η υποχρέωση καταβολής των μηνιαίων δόσεων του δανείου για το χρονικό διάστημα από την άσκηση της αγωγής μέχρι και την περάτωση της διαδικασίας. Επιπλέον, οι ενάγοντες ζήτησαν να απαγορευθεί στην εναγομένη να αποστείλει προειδοποίηση καταγγελίας της σύμβασης και να δημοσιεύσει στην Biuro

Informacji Gospodarczej (Υπηρεσία οικονομικών πληροφοριών, Πολωνία) πληροφορίες σχετικά με τη μη αποπληρωμή του δανείου εκ μέρους τους κατά το χρονικό διάστημα που θα μεσολαβούσε από τη χορήγηση του ασφαλιστικού μέτρου έως την περάτωση της διαδικασίας.

25. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι στο πλαίσιο της διαδικασίας ασφαλιστικών μέτρων ο δικαστής αποφασίζει σχετικά με τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων επί τη βάσει αποδείξεως, εκ πρώτης όψεως, των αξιώσεων των διαδίκων, ενώ λαμβάνει συγχρόνως υπόψη το σύνολο των αποδεικτικών στοιχείων που συλλέχθηκαν στο πλαίσιο της επί της ουσίας εξέτασης της υπόθεσης. Κατά το αιτούν δικαστήριο: (i) οι ενάγοντες είναι καταναλωτές, (ii) οι ρήτρες της επίμαχης δανειακής σύμβασης είναι καταχρηστικές, στο μέτρο που, αφενός, επιβαρύνουν τους καταναλωτές με τον συναλλαγματικό κίνδυνο και, αφετέρου, επιτρέπουν στην τράπεζα να καθορίζει αυθαίρετα τη συναλλαγματική διαφορά¹¹, και (iii) οι τροποποιητικές πράξεις της σύμβασης τις οποίες συνήψαν οι διάδικοι δεν είχαν ως αποτέλεσμα να καταστούν έγκυρες οι εν λόγω ρήτρες.

26. Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι, υπό το πρίσμα της νομολογίας του Δικαστηρίου, πρέπει να είναι δυνατή, στο πλαίσιο της επί της ουσίας εξέτασης της υπόθεσης, η χορήγηση ασφαλιστικών μέτρων που να επιτρέπουν την αναστολή της υποχρέωσης των εναγόντων να καταβάλλουν τις μηνιαίες δόσεις για την αποπληρωμή του δανείου. Ωστόσο, σύμφωνα με το άρθρο 135, παράγραφοι 1 και 4, του νόμου περί του ταμείου τραπεζικών εγγυήσεων, όπως αυτό ερμηνεύεται από τα εθνικά δικαστήρια, στην περίπτωση που μια τράπεζα υπόκειται σε διαδικασία εξυγίανσης, τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να αποφανθούν ότι παρέλκει η κρίση επί της αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων. Κατά το αιτούν δικαστήριο, η ως άνω ερμηνεία παραβλέπει τις διατάξεις της οδηγίας 93/13 και στερεί από τον καταναλωτή δικαιώματα που απορρέουν από την εν λόγω οδηγία.

27. Περαιτέρω, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, αφ' ης στιγμής η λήψη ασφαλιστικού μέτρου προς εξασφάλιση απαιτήσεως όπως είναι η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης θα επιτρεπόταν στο πλαίσιο κανονικής διαδικασίας αφερεγγυότητας, τυχόν ερμηνεία του άρθρου 135, παράγραφοι 1 και 4, του νόμου περί του ταμείου τραπεζικών εγγυήσεων κατά τρόπον ώστε να μην επιτρέπεται η χορήγηση ασφαλιστικού μέτρου προς εξασφάλιση τέτοιας απαιτήσεως θα έθετε τους καταναλωτές που είναι πιστωτές σε δυσμενέστερη θέση σε σύγκριση με εκείνους τους καταναλωτές έναντι τραπεζών που έχουν τεθεί υπό εκκαθάριση στο πλαίσιο διαδικασίας αφερεγγυότητας. Επομένως, η υιοθέτηση της εν λόγω ερμηνείας θα αντέβαινε στο άρθρο 34, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας 2014/59.

28. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Sąd Okręgowy w Warszawie (πρωτοδικείο Βαρσοβίας) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχουν το άρθρο 6, παράγραφος 1, και το άρθρο 7, παράγραφος 1, της [οδηγίας 93/13], υπό το πρίσμα των αρχών της αποτελεσματικότητας και της αναλογικότητας, καθώς και του άρθρου 34, παράγραφος 1, στοιχεία β' και ζ', και του άρθρου 70, παράγραφοι 1 και 4, της [οδηγίας 2014/59], την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση σύμφωνα με την οποία δεν επιτρέπεται να γίνει δεκτή η αίτηση καταναλωτή η οποία στρέφεται κατά τράπεζας υπό αναγκαστική εξυγίανση και με την οποία ζητείται από το δικαστήριο η έκδοση προσωρινής διαταγής (ασφαλιστικά μέτρα) περί αναστολής, όσο διαρκεί η ένδικη διαδικασία, της υποχρέωσης καταβολής κεφαλαίου και

¹¹ Οι επίμαχες ρήτρες είναι παρόμοιες με εκείνες της σύμβασης που εξετάστηκε στην απόφαση επί της υπόθεσης που οδήγησε στην έκδοση της απόφασης της 3ης Οκτωβρίου 2019, Dziubak (C-260/18, EU:C:2019:819).

τόκων δυνάμει συμβάσεως πιστώσεως που πιθανολογείται ότι θα κηρυχθεί άκυρη από το δικαστήριο λόγω της απάλειψης καταχρηστικών ρητρών από αυτήν, για τον λόγο και μόνον ότι η εν λόγω τράπεζα τελεί υπό αναγκαστική εξυγίανση;»

III. Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

29. Οι ενάγοντες της κύριας δίκης, η Πολωνική Κυβέρνηση και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατέθεσαν γραπτές παρατηρήσεις. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, που πραγματοποιήθηκε στις 17 Οκτωβρίου 2024, όλοι οι ανωτέρω διάδικοι διατύπωσαν προφορικές παρατηρήσεις, όπως και η εναγομένη της κύριας δίκης.

IV. Εκτίμηση

A. Επί της αναδιατυπώσεως του ερωτήματος

30. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι το άρθρο 135, παράγραφοι 1 και 4, του νόμου περί του ταμείου τραπεζικών εγγυήσεων συνιστά εσφαλμένη μεταφορά στην εθνική έννομη τάξη του άρθρου 70, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/59.

31. Συναφώς, όπως δήλωσαν η Πολωνική Κυβέρνηση και η Επιτροπή, προκύπτει ότι το άρθρο 70, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/59 μεταφέρθηκε πράγματι στην πολωνική έννομη τάξη με το άρθρο 142, παράγραφος 1, του νόμου περί του ταμείου τραπεζικών εγγυήσεων, το χρονικό πεδίο εφαρμογής του οποίου διαφέρει από εκείνο του άρθρου 135, παράγραφοι 1 και 4, του νόμου αυτού. Ειδικότερα, το άρθρο 135, παράγραφος 1, του νόμου περί του ταμείου τραπεζικών εγγυήσεων αφορά διαδικασίες που έχουν ως αντικείμενο τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων και κινήθηκαν πριν από την έναρξη διαδικασίας εξυγίανσης, ενώ το άρθρο 135, παράγραφος 4, του νόμου αυτού αφορά τις αιτήσεις που υποβλήθηκαν έναντι της υποκείμενης σε εξυγίανση οντότητας κατά την περίοδο της αναγκαστικής εξυγίανσης. Ωστόσο, το άρθρο 70, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/59 καλύπτει ένα πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, από τη στιγμή της δημοσίευσης της κοινοποίησης περιορισμού¹² έως τα μεσάνυχτα της εργάσιμης ημέρας που έπεται της δημοσίευσης στο κράτος μέλος όπου έχει την έδρα της η αρχή εξυγίανσης του ιδρύματος υπό εξυγίανση.

32. Εν πάση περιπτώσει, επισημαίνω ότι στην υπόθεση C-34/23¹³ –πρόσφατη υπόθεση με παρόμοια πραγματικά περιστατικά με αυτά της υπό κρίση υπόθεσης– το Δικαστήριο κλήθηκε να αποφανθεί σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 70, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/59 υπό το πρίσμα του άρθρου 135, παράγραφοι 1 και 4, του νόμου περί του ταμείου τραπεζικών εγγυήσεων. Στη διάταξη που εξέδωσε επί της εν λόγω υπόθεσης το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι η διαφορά της κύριας δίκης αφορούσε αίτηση ασφαλιστικών μέτρων, η οποία προδήλως δεν ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 70, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/59.

33. Το Δικαστήριο διευκρίνισε ειδικότερα ότι, όσον αφορά την επίμαχη στην υπόθεση εκείνη αίτηση με την οποία οι ενάγοντες είχαν αιτηθεί τη χορήγηση ασφαλιστικών μέτρων σε σχέση με σύμβαση δανείου, ουδόλως ετίθετο ζήτημα εξασφάλισης. Το Δικαστήριο πρόσθεσε ότι «καταναλωτής ο οποίος έχει ασκήσει αγωγή για την κήρυξη της ακυρότητας σύμβασης

¹² Δημοσίευση σύμφωνα με το άρθρο 83, παράγραφος 4, της οδηγίας 2014/59.

¹³ Διάταξη της 20ής Φεβρουαρίου 2024, Getin Noble Bank (C-34/23, EU:C:2024:203).

ενυπόθηκου δανείου την οποία συνήψε με την Getin Noble Bank δεν έχει την ιδιότητα του “εξασφαλισμένου πιστωτή” της εν λόγω τράπεζας, κατά την έννοια του άρθρου 70, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/59¹⁴». Το Δικαστήριο έκρινε ότι η διαφορά της κύριας δίκης προδήλως δεν ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής της διάταξης αυτής και, ως εκ τούτου, το προδικαστικό ερώτημα, το οποίο αφορούσε αποκλειστικά την ερμηνεία της εν λόγω διάταξης, ουδεμία σχέση είχε με το αντικείμενο της διαφοράς¹⁵.

34. Βεβαίως, είναι αλήθεια ότι οι οφειλέτες βάσει σύμβασης δανείου (οι οποίοι ενδεχομένως να γίνουν πιστωτές εάν το δάνειο κηρυχθεί άκυρο από δικαστήριο), μπορούν να θεωρηθούν ως δυνητικοί πιστωτές ή, ακόμη, εν τέλει, ως πιστωτές. Ωστόσο, όσον αφορά τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης, όπως εξήγησε η Επιτροπή κατά την επ’ ακροατηρίου συζήτηση, εξασφαλισμένος πιστωτής είναι ο δανειστής ή ο πιστωτής ο οποίος έχει νομική αξίωση επί της περιουσίας ή των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη. Ως εκ τούτου, προκύπτει ότι οι ενάγοντες οι οποίοι δεν έχουν νομική αξίωση επί της επίμαχης περιουσίας δεν είναι «εξασφαλισμένοι πιστωτές» σύμφωνα με τη διάταξη αυτή.

35. Στην υπό κρίση υπόθεση, οι ενάγοντες, οι οποίοι είναι καταναλωτές, ζητούν επίσης τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων σε σχέση με σύμβαση δανείου που είχαν συνάψει με ίδρυμα υπό εξυγίανση. Κατά συνέπεια, οι ενάγοντες της κύριας δίκης δεν μπορούν να θεωρηθούν ως «εξασφαλισμένοι πιστωτές» όπως και στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η προαναφερθείσα διάταξη. Επομένως, τηρουμένων των αναλογιών, το άρθρο 70, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/59 ουδεμία σχέση έχει με το αντικείμενο της υπό κρίση διαφοράς. Κατά συνέπεια, σύμφωνα με την πρόσφατη αυτή διάταξη του Δικαστηρίου, η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως είναι προδήλως απαράδεκτη στον βαθμό που αφορά την ανωτέρω διάταξη. Δεδομένου ότι το άρθρο 70, παράγραφος 4, της εν λόγω οδηγίας αναφέρεται στην άσκηση εξουσίας δυνάμει του ίδιου άρθρου, ούτε η εν λόγω διάταξη ασκεί επιρροή επί της υπό κρίση διαφοράς.

36. Συνεπώς, το ερώτημα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο πρέπει να αναδιατυπωθεί ούτως ώστε να θεωρηθεί ότι το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ’ ουσίαν, να διευκρινισθεί εάν το άρθρο 6, παράγραφος 1, και το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13, ερμηνευόμενα υπό το πρίσμα της αρχής της αποτελεσματικότητας και σε συνδυασμό με το άρθρο 34, παράγραφος 1, στοιχεία β’ και ζ’, της οδηγίας 2014/59, έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση ή πρακτική σύμφωνα με την οποία δεν επιτρέπεται να γίνει δεκτή η αίτηση χορήγησης ασφαλιστικών μέτρων προκειμένου να ανασταλεί, ενόσω διαρκεί η ένδικη διαδικασία, η υποχρέωση καταβολής των μελλοντικών μηνιαίων δόσεων δανείου, για τον λόγο και μόνον ότι η εναγόμενη τράπεζα υπόκειται σε διαδικασία εξυγίανσης διεπόμενη από την οδηγία 2014/59¹⁶.

37. Δεδομένου ότι το αιτούν δικαστήριο αποσκοπεί, με το προδικαστικό ερώτημα, στο να διαπιστωθεί η αλληλεπίδραση μεταξύ των διατάξεων της οδηγίας 2014/59 και των διατάξεων της οδηγίας 93/13, ερμηνευόμενων υπό το πρίσμα της αρχής της αποτελεσματικότητας, θα εξετάσω πρώτα τις διατάξεις αυτές και στη συνέχεια θα επικεντρωθώ στην αμοιβαία αλληλεπίδρασή τους.

¹⁴ Όπ.π. (σκέψη 32).

¹⁵ Όπ.π. (σκέψη 33).

¹⁶ Το αναδιατυπωμένο ερώτημα δεν περιλαμβάνει την αρχή της αναλογικότητας, η οποία δεν φαίνεται να είναι λυσιτελής για την παρούσα ανάλυση. Πρβλ. απόφαση της 15ης Ιουνίου 2023, Getin Noble Bank (Αναστολή της εκτελέσεως συμβάσεως πιστώσεως) (C-287/22, EU:C:2023:491), η οποία περιείχε επίσης μνεία στην «αποτελεσματικότητα και αναλογικότητα».

B. Επί της ερμηνείας του άρθρου 6, παράγραφος 1, και του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13

38. Το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 έχει την έννοια ότι συμβατική ρήτρα η οποία κρίνεται καταχρηστική πρέπει κατ' αρχήν να θεωρείται ως ουδέποτε υπάρξασα, οπότε δεν δύναται να παράγει αποτελέσματα έναντι του καταναλωτή. Ως εκ τούτου, η διαπίστωση με δικαστική απόφαση της καταχρηστικότητας μιας τέτοιας ρήτρας πρέπει κατ' αρχήν να συνεπάγεται την αποκατάσταση της νομικής και πραγματικής καταστάσεως στην οποία θα τελούσε ο καταναλωτής αν δεν υπήρχε η εν λόγω ρήτρα. Η υποχρέωση του εθνικού δικαστή να αποκλείσει την εφαρμογή καταχρηστικής συμβατικής ρήτρας η οποία επιβάλλει την πληρωμή ποσών τα οποία κρίνεται ότι δεν οφείλονται εμπεριέχει κατ' αρχήν αποτελέσματα επιστροφής αναφορικά με τα εν λόγω ποσά¹⁷. Θα μπορούσε να γίνει δεκτό ότι, σε περιπτώσεις όπου οι τράπεζες λειτουργούν υπό κανονικές συνθήκες, το Δικαστήριο έχει υποστηρίξει με συνέπεια την προστασία των καταναλωτών όταν έρχεται σε σύγκρουση με τα συμφέροντα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, ιδίως στο πλαίσιο των καταχρηστικών συμβατικών ρητρών¹⁸.

39. Στην υπό κρίση υπόθεση, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι, εάν οδηγούνταν στην κρίση ότι ορισμένες ρήτρες της επίμαχης σύμβασης ενυπόθηκου δανείου είναι καταχρηστικές, οι λοιπές διατάξεις της επίμαχης σύμβασης ενυπόθηκου δανείου δεν θα μπορούσαν να εξακολουθήσουν να ισχύουν μετά την απάλειψη των ρητρών αυτών, και ότι θα καθίστατο αναγκαίο να ακυρωθεί η σύμβαση στο σύνολό της. Επομένως, οι παρούσες προτάσεις στηρίζονται στην παραδοχή ότι το αιτούν δικαστήριο είναι αρκούντως βέβαιο για την ανάγκη να κηρυχθεί άκυρη η επίμαχη σύμβαση ενυπόθηκου δανείου, με αποτέλεσμα ο καταναλωτής να έχει αξίωση κατά της τράπεζας για την επιστροφή των ποσών που έχει ήδη καταβάλει βάσει της σύμβασης.

40. Όσον αφορά το ζήτημα της λήψης ασφαλιστικών μέτρων, το δίκαιο της Ένωσης δεν εναρμονίζει τις διαδικασίες που εφαρμόζονται στην εξέταση του φερόμενου ως καταχρηστικού χαρακτήρα μιας συμβατικής ρήτρας. Κατά συνέπεια, οι διαδικασίες αυτές διέπονται από την εσωτερική έννομη τάξη των κρατών μελών¹⁹, σύμφωνα με την αρχή της δικονομικής αυτονομίας των κρατών μελών, υπό την προϋπόθεση, ωστόσο, ότι συνάδουν με τις αρχές της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας²⁰.

41. Ειδικότερα, όσον αφορά την αρχή της αποτελεσματικότητας, επισημαίνεται ότι η υποχρέωση των κρατών μελών να διασφαλίζουν την αποτελεσματικότητα των δικαιωμάτων που οι ιδιώτες αντλούν από το δίκαιο της Ένωσης, και ιδίως των δικαιωμάτων που απορρέουν από την οδηγία 93/13, ενέχει απαίτηση περί αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης), ισχύει δε, ιδίως, ως προς τον καθορισμό των δικονομικών προϋποθέσεων που σχετίζονται με τα ένδικα βοηθήματα που βασίζονται σε τέτοια δικαιώματα²¹. Κατά πάγια νομολογία, το εθνικό δικαστήριο στην κρίση του οποίου έχει υποβληθεί διαφορά διεπόμενη από το δίκαιο της Ένωσης πρέπει να είναι σε θέση να διατάσσει προσωρινά μέτρα, προκειμένου να

¹⁷ Βλ. απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2016, Gutiérrez Naranjo κ.λπ. (C-154/15, C-307/15 και C-308/15, EU:C:2016:980, σκέψεις 61 και 62).

¹⁸ Βλ., για παράδειγμα, αποφάσεις της 14ης Ιουνίου 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349), της 14ης Μαρτίου 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164), της 30ής Απριλίου 2014, Kásler and Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282), της 21ης Ιανουαρίου 2015, Unicaja Banco και Caixabank (C-482/13, C-484/13, C-485/13 και C-487/13, EU:C:2015:21), και της 26ης Μαρτίου 2019, Abanca Corporación Bancaria και Bankia (C-70/17 και C-179/17, EU:C:2019:250).

¹⁹ Βλ. απόφαση της 22ας Σεπτεμβρίου 2022, Vicente (Διαδικασία για την καταβολή δικηγορικής αμοιβής) (C-335/21, EU:C:2022:720, σκέψη 53 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

²⁰ Πρβλ. απόφαση της 13ης Σεπτεμβρίου 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, σκέψη 57 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

²¹ Αποφάσεις της 22ας Απριλίου 2021, Profi Credit Slovakia (C-485/19, EU:C:2021:313, σκέψη 54 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), και της 10ης Ιουνίου 2021, BNP Paribas Personal Finance (C-776/19 έως C-782/19, EU:C:2021:470, σκέψη 29).

διασφαλίζεται η πλήρης αποτελεσματικότητα της εκδοθησομένης δικαστικής αποφάσεως σχετικά με την ύπαρξη των δικαιωμάτων των οποίων γίνεται επίκληση βάσει του δικαίου της Ένωσης²². Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η αρχή της αποτελεσματικής ένδικης προστασίας των απονεμομένων στους πολίτες από το δίκαιο της Ένωσης δικαιωμάτων έχει την έννοια ότι αυτή απαιτεί, στο πλαίσιο της εννόμου τάξεως κράτους μέλους, να είναι δυνατή η λήψη προσωρινών μέτρων, έως ότου το αρμόδιο δικαστήριο αποφανθεί επί της συμφωνίας εθνικών διατάξεων με το δίκαιο της Ένωσης, όταν η λήψη τέτοιων μέτρων είναι αναγκαία για τη διασφάλιση της πλήρους αποτελεσματικότητας της εκδοθησομένης δικαστικής αποφάσεως όσον αφορά την ύπαρξη τέτοιων δικαιωμάτων²³. Εν κατακλείδι, ο εθνικός δικαστής ο οποίος έχει επιληφθεί διαφοράς διεπόμενης από το δίκαιο της Ένωσης πρέπει να μπορεί να διατάξει προσωρινά μέτρα για να διασφαλίσει την πλήρη αποτελεσματικότητα της δικαστικής απόφασης που πρόκειται να εκδοθεί σχετικά με την ύπαρξη των δικαιωμάτων των οποίων γίνεται επίκληση βάσει του δικαίου της Ένωσης.

42. Επιπλέον, το ζήτημα της λήψης προσωρινών μέτρων στο πλαίσιο διαδικασίας σχετικά με τα δικαιώματα που οι καταναλωτές αντλούν από την οδηγία 93/13 έχει αποτελέσει αντικείμενο πολλών αποφάσεων του Δικαστηρίου, μεταξύ των οποίων, πρόσφατα, της απόφασης της 15ης Ιουνίου 2023, *Getin Noble Bank* (Αναστολή της εκτελέσεως συμβάσεως πιστώσεως)²⁴, η οποία εκδόθηκε μεν μετά την υποβολή της υπό κρίση αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, πλην όμως αφορά πραγματικά περιστατικά σχετικά παρόμοια με αυτά της υπό κρίση υπόθεσης²⁵.

43. Στην εν λόγω υπόθεση, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι η οδηγία 93/13 αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία δεν παρέχει στο δικαστήριο της ουσίας, το οποίο είναι αρμόδιο για την εκτίμηση του καταχρηστικού χαρακτήρα συμβατικής ρήτρας, τη δυνατότητα λήψεως προσωρινών μέτρων, όπως είναι η αναστολή διαδικασίας εκτελέσεως, όταν η λήψη των μέτρων αυτών είναι αναγκαία για τη διασφάλιση της πλήρους αποτελεσματικότητας της αποφάσεώς του, δεδομένου ότι η συγκεκριμένη ρύθμιση είναι ικανή να θίξει την αποτελεσματικότητα της επιδιωκόμενης από την εν λόγω οδηγία προστασίας²⁶. Το Δικαστήριο επεσήμανε επίσης ότι ενδέχεται να είναι αναγκαία η λήψη τέτοιων μέτρων, ιδίως όταν υφίσταται ο κίνδυνος ο καταναλωτής να καταβάλλει καθ' όλη τη διάρκεια μιας δυνητικά μακροχρόνιας ένδικης διαδικασίας υψηλότερες μηνιαίες δόσεις σε σχέση με εκείνες που θα όφειλε αν η επίμαχη ρήτρα έμενε ανεφάρμοστη²⁷.

44. Το Δικαστήριο έκρινε, ως εκ τούτου, ότι η προστασία την οποία εγγυάται στους καταναλωτές η οδηγία 93/13, και ειδικότερα το άρθρο 6, παράγραφος 1, και το άρθρο 7, παράγραφος 1, αυτής, επιτάσσει να έχει ο εθνικός δικαστής τη δυνατότητα να διατάξει κατάλληλο προσωρινό μέτρο, εφόσον τούτο είναι αναγκαίο για τη διασφάλιση της πλήρους αποτελεσματικότητας της αποφάσεως που πρόκειται να εκδοθεί όσον αφορά τον καταχρηστικό χαρακτήρα συμβατικών ρητρών²⁸. Ειδικότερα, το Δικαστήριο υπογράμμισε ότι η λήψη ενός τέτοιου προσωρινού μέτρου είναι κατά μείζονα λόγο αναγκαία όταν ο καταναλωτής κατέβαλε στην οικεία τράπεζα ποσό

²² Αποφάσεις της 15ης Ιανουαρίου 2013, *Križan* κ.λπ. (C-416/10, EU:C:2013:8, σκέψη 107) και της 14ης Μαΐου 2020, *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság* (C-924/19 PPU και C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, σκέψη 297), οι οποίες μνημονεύουν την απόφαση της 19ης Ιουνίου 1990, *Factortame* κ.λπ. (C-213/89, EU:C:1990:257, σκέψη 21).

²³ Απόφαση της 13ης Μαρτίου 2007, *Unibet* (C-432/05, EU:C:2007:163, σκέψη 77 και διατακτικό, σημείο 2).

²⁴ Απόφαση C-287/22 (EU:C:2023:491).

²⁵ Το Δικαστήριο εξέδωσε απόφαση επί της εν λόγω υπόθεσης στις 15 Ιουνίου 2023, δηλαδή μετά την απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου να υποβάλει το προδικαστικό ερώτημα στο πλαίσιο της υπό κρίση υπόθεσης στις 26 Οκτωβρίου 2022.

²⁶ Πρβλ. απόφαση της 15ης Ιουνίου 2023, *Getin Noble Bank* (Αναστολή της εκτελέσεως συμβάσεως πιστώσεως) (C-287/22, EU:C:2023:491, σκέψη 41 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

²⁷ Όπ.π. (σκέψη 42 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

²⁸ Όπ.π. (σκέψη 43).

υψηλότερο από εκείνο που είχε δανειστεί πριν ακόμη κινήσει τη σχετική διαδικασία²⁹. Το Δικαστήριο κατέληξε, κατ' ουσίαν, στο συμπέρασμα ότι δεν συνάδει με την αρχή της αποτελεσματικότητας και, ως εκ τούτου, με το άρθρο 6, παράγραφος 1, και το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 εθνική νομολογία κατά την οποία δεν επιτρέπεται η λήψη προσωρινών μέτρων για την αναστολή καταβολής των μηνιαίων δόσεων που οφείλονται βάσει σύμβασης δανείου, καίτοι τα μέτρα αυτά είναι αναγκαία για τη διασφάλιση της προστασίας που παρέχει στους καταναλωτές η οδηγία 93/13³⁰.

45. Επομένως, η υποχρέωση των κρατών μελών να διασφαλίζουν την αποτελεσματικότητα των δικαιωμάτων που αντλούν οι πολίτες από το δίκαιο της Ένωσης, ιδίως των δικαιωμάτων που απορρέουν από την οδηγία 93/13, συνεπάγεται απαίτηση περί αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, η οποία κατοχυρώνεται επίσης στο άρθρο 47 του Χάρτη, ούτως ώστε, όταν ένας καταναλωτής έχει κινήσει κατά τράπεζας διαδικασία για την κήρυξη της ακυρότητας σύμβασης λόγω καταχρηστικών ρητρών που περιέχονται σε αυτή, το εθνικό δικαστήριο θα πρέπει να μπορεί να διατάξει τη λήψη προσωρινών μέτρων για την αναστολή της εκτέλεσης της εν λόγω δανειακής σύμβασης ενόσω διαρκεί η διαδικασία αυτή.

46. Τούτου λεχθέντος, το άρθρο 47 του Χάρτη έχει άμεσο αποτέλεσμα σε περίπτωση όπως αυτή της υπό κρίση υπόθεσης³¹. Δεδομένου ότι το δικαίωμα αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας που κατοχυρώνεται από τη διάταξη αυτή δεν είναι απόλυτο δικαίωμα³², απόκειται στο εθνικό δικαστήριο, κατά την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης, να σταθμίσει τα διακυβεύόμενα συμφέροντα και να λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα για τη διασφάλιση του δικαιώματος αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας. Όσον αφορά τα διακυβεύόμενα συμφέροντα στην υπό κρίση υπόθεση, το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει ότι στόχος είναι, αφενός, η αποτελεσματικότητα της εξυγίανσης και, ειδικότερα, η χρηματοπιστωτική σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος, και, αφετέρου, η αποτελεσματική δικαστική προστασία του καταναλωτή. Συνεπώς, είναι αναγκαίο να εξεταστούν οι συνέπειες που απορρέουν από την εφαρμογή της οδηγίας 2014/59.

Γ. Επί της ερμηνείας των διατάξεων της οδηγίας 2014/59

47. Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι, ως αποτέλεσμα της έναρξης διαδικασίας εξυγίανσης έναντι της Getin Noble Bank, δεν επιτρέπεται, κατά το άρθρο 135, παράγραφοι 1 και 4, του νόμου περί του ταμείου τραπεζικών εγγυήσεων, να γίνει δεκτή αίτηση καταναλωτών για τη λήψη προσωρινών μέτρων. Επομένως, το βασικό ερώτημα που τίθεται στην υπό κρίση υπόθεση είναι εάν, κατά την εφαρμογή της οδηγίας 2014/59, τα δικαιώματα των καταναλωτών μπορούν να περιοριστούν. Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο παραπέμπει, ειδικότερα, στο άρθρο 34, παράγραφος 1, στοιχεία β' και ζ', της οδηγίας 2014/59. Προτού εξετασθούν οι αρχές που ορίζονται στην εν λόγω διάταξη, θα πρέπει να διερευνηθεί το πεδίο εφαρμογής της.

²⁹ Όπ.π. (σκέψη 52).

³⁰ Όπ.π. (σκέψη 55).

³¹ Βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις της 8ης Νοεμβρίου 2022, Deutsche Umwelthilfe (Εγκριση τύπου μηχανοκίνητων οχημάτων) (C-873/19, EU:C:2022:857), στον τομέα του περιβαλλοντικού δικαίου, και της 20ής Φεβρουαρίου 2024, Χ (Μη αιτιολόγηση καταγγελίας) (C-715/20, EU:C:2024:139), στον τομέα της συμφωνίας-πλαίσιου για την εργασία ορισμένου χρόνου και της αρχής της απαγόρευσης των διακρίσεων.

³² Απόφαση της 5ης Σεπτεμβρίου 2024, Banco Santander (Εξυγίανση της τράπεζας Banco Popular II) (C-775/22, C-779/22 και C-794/22, EU:C:2024:679, σκέψη 80 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

1. Επί του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 34, παράγραφος 1, στοιχεία β' και ζ', της οδηγίας 2014/59

α) Η έννοια της «δράσης εξυγίανσης», των «εργαλείων εξυγίανσης» και των «εξουσιών εξυγίανσης» κατά το άρθρο 34, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/59

48. Κατ' αρχάς, πρέπει να σημειωθεί ότι το άρθρο 34, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/59 αναφέρεται σε τρεις έννοιες, ήτοι στα «εργαλεία εξυγίανσης», στις «εξουσίες εξυγίανσης» και στη «δράση εξυγίανσης». Κατά τη γνώμη μου, οι τρεις αυτές έννοιες δεν έχουν το ίδιο περιεχόμενο, οπότε, όταν χρησιμοποιείται το εργαλείο του μεταβατικού ιδρύματος, η διάταξη αυτή μπορεί να έχει εφαρμογή στις εξουσίες και τις δράσεις εξυγίανσης και, επομένως, στις πράξεις που αφορούν την επίμαχη εναπομένουσα οντότητα.

49. Πρώτον, επισημαίνω ότι, κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, σημείο 40, της εν λόγω οδηγίας, ως «δράση εξυγίανσης» νοείται η απόφαση να τεθεί υπό εξυγίανση ένα ίδρυμα ή μία οντότητα που αναφέρεται στο άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχείο β', γ' ή δ', σύμφωνα με το άρθρο 32 ή το άρθρο 33, η εφαρμογή ενός εργαλείου εξυγίανσης ή η άσκηση μιας ή περισσότερων εξουσιών εξυγίανσης. Από την άποψη αυτή, είναι σαφές ότι η έκφραση «δράση εξυγίανσης» περιλαμβάνει, συνεπώς, όχι μόνον τα εν λόγω εργαλεία και εξουσίες, αλλά και την απόφαση να τεθεί υπό εξυγίανση ένα ίδρυμα ή μια οντότητα, πράγμα που την καθιστά, ως εκ τούτου, έναν γενικό όρο που αναφέρεται σε διαφορετικές πράξεις οι οποίες σχετίζονται με τη διαδικασία εξυγίανσης.

50. Δεύτερον, η έκφραση «εργαλείο εξυγίανσης» στη διάταξη αυτή σημαίνει, κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, σημείο 19, της εν λόγω οδηγίας, εργαλείο εξυγίανσης κατά την έννοια του άρθρου 37, παράγραφος 3, της εν λόγω οδηγίας, δηλαδή το εργαλείο πώλησης δραστηριοτήτων, το εργαλείο μεταβατικού ιδρύματος, το εργαλείο διαχωρισμού περιουσιακών στοιχείων και το εργαλείο διάσωσης με ίδια μέσα.

51. Στην υπό κρίση υπόθεση, προκύπτει ότι το εργαλείο εξυγίανσης που εφαρμόστηκε ήταν το εργαλείο του μεταβατικού ιδρύματος κατά την έννοια του άρθρου 37, παράγραφος 3, στοιχείο β', της οδηγίας 2014/59 και σύμφωνα με το άρθρο 40 αυτής. Η αίτηση προσωρινών μέτρων στην κύρια δίκη αφορά περιουσιακά στοιχεία (δάνειο συνδεδεμένο με ξένο νόμισμα) που παρέμειναν στην Getin Noble Bank, δηλαδή στην αρχική οντότητα (ή εναπομένουσα οντότητα). Αντίθετα, δεν σχετίζεται με τα περιουσιακά στοιχεία που μεταβιβάστηκαν στο μεταβατικό ίδρυμα, δηλαδή στη Velo Bank, η οποία συστάθηκε στο πλαίσιο της διαδικασίας εξυγίανσης.

52. Κατά το άρθρο 37, παράγραφος 6, της οδηγίας 2014/59, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα των αιτιολογικών σκέψεων 50, 60 και 69 της εν λόγω οδηγίας, όταν τα εργαλεία εξυγίανσης που αναφέρονται στην παράγραφο 3, στοιχείο α' ή β', του εν λόγω άρθρου εφαρμόζονται και χρησιμοποιούνται για τη μεταβίβαση μόνον μέρους των περιουσιακών στοιχείων, δικαιωμάτων ή υποχρεώσεων του ιδρύματος υπό εξυγίανση, το εναπομένον ίδρυμα ή η οντότητα από το οποίο ή την οποία έχουν μεταβιβαστεί τα περιουσιακά στοιχεία, τα δικαιώματα ή οι υποχρεώσεις, εκκαθαρίζεται σύμφωνα με τις κανονικές διαδικασίες αφερεγγυότητας. Ως εκ τούτου, στην υπό κρίση υπόθεση, δεδομένου ότι χρησιμοποιήθηκε το εργαλείο του μεταβατικού ιδρύματος, τα περιουσιακά στοιχεία που παρέμειναν στην Getin Noble Bank υπόκεινται σε κανονική διαδικασία αφερεγγυότητας.

53. Η χρονική περίοδος μετά την απόφαση εφαρμογής του εργαλείου του μεταβατικού ιδρύματος και πριν από την εκκαθάριση του ιδρύματος ή της οντότητας υπό διαδικασία αφερεγγυότητας θα πρέπει επίσης να καλύπτεται από την έννοια των «εργαλείων εξυγίανσης», δεδομένου ότι η εφαρμογή αυτού του εργαλείου καθορίζει το καθεστώς της εναπομένουσας οντότητας κατά τη

διάρκεια αυτής της περιόδου. Οι αρχές που ορίζονται στο άρθρο 34, παράγραφος 1, στοιχεία β' και ζ', της οδηγίας 2014/59 παύουν να ασκούν επιρροή όσον αφορά τα περιουσιακά στοιχεία που παραμένουν στο εναπομένον ίδρυμα ή στην εναπομένουσα οντότητα μόνον μετά την έναρξη της εκκαθάρισης του ιδρύματος ή της οντότητας στο πλαίσιο κανονικής διαδικασίας αφερεγγυότητας.

54. Τρίτον, το άρθρο 34, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/59 αναφέρεται επίσης στις «εξουσίες εξυγίανσης», οι οποίες, κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, σημείο 20, της εν λόγω οδηγίας νοούνται ως οι εξουσίες που ορίζονται στα άρθρα 63 έως 72 της εν λόγω οδηγίας.

55. Συναφώς, επισημαίνω ότι τα τελευταία αυτά άρθρα περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα εξουσιών.

56. Ειδικότερα, δεδομένου ότι το άρθρο 63, παράγραφος 1, στοιχείο δ', αναφέρεται στην «εξουσία να μεταβιβάζουν σε άλλη οντότητα, με τη συγκατάθεση της εν λόγω οντότητας, δικαιώματα, περιουσιακά στοιχεία ή υποχρεώσεις ενός ιδρύματος υπό εξυγίανση», προκύπτει ότι η έννοια «εξουσίες εξυγίανσης» καλύπτει την απόφαση κίνησης διαδικασίας αναγκαστικής εξυγίανσης για την εναγόμενη τράπεζα μέσω της σύστασης μεταβατικής τράπεζας καθώς και τις πράξεις που σχετίζονται με το υπό εξυγίανση ίδρυμα και το εναπομένον ίδρυμα ή την εναπομένουσα οντότητα προτού τεθεί υπό κανονική διαδικασία αφερεγγυότητας.

57. Συνεπώς, αφ' ης στιγμής το άρθρο 34, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/59 αναφέρεται σε «δράση εξυγίανσης», «εργαλεία εξυγίανσης» και «εξουσίες εξυγίανσης», η εν λόγω διάταξη φαίνεται πράγματι να έχει εφαρμογή στην αρχική απόφαση με την οποία οι εθνικές αρχές αποφασίζουν να θέσουν την οντότητα υπό εξυγίανση. Έχει επίσης εφαρμογή στην κατάσταση του εναπομένοντος ιδρύματος ή της εναπομένουσας οντότητας πριν από την εκκαθάρισή του/της στο πλαίσιο κανονικής διαδικασίας αφερεγγυότητας, δηλαδή, στην υπό κρίση περίπτωση, της Getin Noble Bank, και, επομένως, στην εξέταση της υποβληθείσας στο δικαστήριο αίτησης για τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων κατά του εν λόγω εναπομένοντος ιδρύματος ή οντότητας.

58. Κατά συνέπεια, φρονώ ότι οι διέπουσες την εξυγίανση γενικές αρχές που ορίζονται στο άρθρο 34, παράγραφος 1, στοιχεία β' και ζ', της οδηγίας 2014/59 εφαρμόζονται σε περίπτωση που οι ενάγοντες αιτούνται τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων (προσωρινών μέτρων) στο πλαίσιο διαδικασίας κινηθείσας κατά εναπομένουσας οντότητας πριν από την εκκαθάρισή της στο πλαίσιο κανονικής διαδικασίας αφερεγγυότητας, δεδομένου ότι η εναπομένουσα οντότητα υπόκειται στις δράσεις, στα εργαλεία και στις εξουσίες εξυγίανσης των εθνικών αρχών.

β) Η έννοια του «πιστωτή» κατά το άρθρο 34, παράγραφος 1, στοιχεία β' και ζ', της οδηγίας 2014/59

59. Είναι αναγκαίο να διαπιστωθεί κατά πόσον οι καταναλωτές, όπως οι ενάγοντες, οι οποίοι έχουν κινήσει διαδικασία για την κήρυξη της ακυρότητας της επίμαχης σύμβασης ενυπόθηκου δανείου λόγω καταχρηστικών συμβατικών ρητρών που περιέχονται σε αυτήν, αποτελούν επίσης «πιστωτές» κατά την έννοια του άρθρου 34, παράγραφος 1, στοιχεία β' και ζ', της οδηγίας 2014/59.

60. Κατά γενικό κανόνα, η έννοια του «πιστωτή» αναφέρεται σε κάθε οντότητα ή πρόσωπο που έχει αξίωση έναντι του οφειλέτη. Στον βαθμό που, στην υπό κρίση υπόθεση, οι ενδιαφερόμενοι καταναλωτές ζητούν την αναστολή της υποχρέωσής τους να καταβάλλουν τις μελλοντικές

μηνιαίες δόσεις δανείου, φαίνεται, εκ πρώτης όψεως, ότι είναι οφειλέτες. Ωστόσο, από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει ότι οι ενάγοντες είναι *δυννητικοί πιστωτές*, αφ' ης στιγμής η διαδικασία που κίνησαν είναι πολύ πιθανό να οδηγήσει στην κήρυξη της ακυρότητας της επίμαχης σύμβασης δανείου στο σύνολό της.

61. Η οδηγία 2014/59 δεν ορίζει ρητά το είδος των υποχρεώσεων που δημιουργούν την ιδιότητα του πιστωτή και, ως εκ τούτου, δεν θέτει κανέναν περιορισμό ως προς αυτό. Κατά συνέπεια, ο όρος «πιστωτής» πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπον ώστε να περιλαμβάνει επίσης δυννητικούς πιστωτές όταν είναι καταναλωτές και υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να γίνει δεκτή η αγωγή τους περί κήρυξης της ακυρότητας από το εθνικό δικαστήριο³³. Η ερμηνεία αυτή εναρμονίζεται με τους ευρύτερους σκοπούς της διασφάλισης της προστασίας και της δίκαιης μεταχείρισης όλων των ενδιαφερομένων που εμπλέκονται στη διαδικασία εξυγίανσης που προβλέπεται από την οδηγία 2014/59³⁴.

62. Στην υπό κρίση υπόθεση, καίτοι το εθνικό δικαστήριο δεν έχει ακόμη εκδώσει απόφαση επί του κύρους της επίμαχης στην κύρια δίκη σύμβασης δανείου, εντούτοις, το αίτημα των εναγόντων περί κήρυξης της ακυρότητας αποτελεί επίσημη νομική ενέργεια που μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τη μεταβολή της ιδιότητάς τους από οφειλέτες σε πιστωτές.

63. Κατά συνέπεια, οι ενάγοντες μπορούν να θεωρηθούν ως πιστωτές κατά την έννοια του άρθρου 34, παράγραφος 1, στοιχεία β' και ζ', της οδηγίας 2014/59, παρότι το δικαστήριο δεν έχει ακόμη αποφανθεί επί του κύρους της σύμβασης δανείου. Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι αποκείται αποκλειστικά στο εθνικό δικαστήριο που έχει επιληφθεί της διαφοράς να κρίνει, υπό το πρίσμα των ιδιαίτερων περιστάσεων της υπόθεσης, εάν στην προκειμένη περίπτωση υπάρχει επαρκής πιθανότητα να καταστεί ο οφειλέτης πιστωτής κατά τα ανωτέρω. Οι παρούσες προτάσεις στηρίζονται στην παραδοχή ότι οι επίμαχοι καταναλωτές είναι πράγματι πιστωτές κατά την έννοια της διάταξης αυτής.

2. Επί του περιεχομένου των αρχών του άρθρου 34, παράγραφος 1, στοιχεία β' και ζ', της οδηγίας 2014/59

64. Το άρθρο 34, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/59 ορίζει τις γενικές αρχές που διέπουν την εξυγίανση, συμπεριλαμβανομένων, πρώτον, της αρχής ότι οι μέτοχοι αναλαμβάνουν πρώτοι τις ζημίες (στοιχείο α') και ότι οι πιστωτές αναλαμβάνουν ζημίες μετά τους μετόχους, σύμφωνα με τη σειρά προτεραιότητας των απαιτήσεων τους στο πλαίσιο των κανονικών διαδικασιών αφερεγγυότητας, εκτός αν ορίζεται άλλως ρητώς (στοιχείο β'). Δεύτερον, το άρθρο 34, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας 2014/59 θεσπίζει την «αρχή περί μη επιδείνωσης της θέσης των πιστωτών» (στο εξής: αρχή NCWO) η οποία επιτάσσει οι διαδικασίες αναδιάρθρωσης δυνάμει της εν λόγω οδηγίας να διενεργούνται από τις εθνικές αρχές κατά τρόπον ώστε κανένας πιστωτής να μην υφίσταται μεγαλύτερες ζημίες από εκείνες που θα είχε υποστεί εάν το ίδρυμα είχε εκκαθαριστεί υπό κανονικές διαδικασίες αφερεγγυότητας. Η εν λόγω αρχή θεωρείται ως ο ακρογωνιαίος λίθος των καθεστώτων εξυγίανσης³⁵.

³³ Στο πλαίσιο αυτό, συμφωνώ με το επιχείρημα των εναγόντων που προβλήθηκε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι η ιδιότητα του πιστωτή απορρέει από το αποτέλεσμα επιστροφής που μπορεί να συνεπάγεται η μελλοντική απόφαση του εθνικού δικαστηρίου και, επομένως, από την αποτελεσματικότητα της προστασίας που εγγυάται η οδηγία 93/13.

³⁴ Βλ. αιτιολογικές σκέψεις 5, 10, 31 και 48 της οδηγίας 2014/59, οι οποίες υποστηρίζουν την ερμηνεία ότι η εν λόγω οδηγία αποσκοπεί στη διασφάλιση της προστασίας και της δίκαιης μεταχείρισης όλων των ενδιαφερομένων, ελαχιστοποιώντας παράλληλα την ανάγκη δημόσιας οικονομικής παρέμβασης.

³⁵ Gortsos, C.V., «Banking Resolution: The EU Framework Governing the Resolution of Credit Institutions», στο Amtenbrink F., Herrmann C., και Repasi R. (επιμ.), *The EU Law of Economic and Monetary Union*, Νέα Υόρκη, 2020, διαδικτυακή έκδ., Oxford Academic, <https://doi.org/10.1093/oso/9780198793748.003.0046>, πρόσβαση στις 7 Νοεμβρίου 2024.

α) Επί της σύγκρισης της εξυγίανσης με τη μεταχείριση υπό κανονικές διαδικασίες αφερεγγυότητας

65. Αφενός, οι αρχές που θεσπίζονται βάσει του άρθρου 34, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 2014/59 αφορούν τη σειρά με την οποία πρέπει να αναλαμβάνονται οι ζημίες: δηλαδή, πρώτα καλούνται να αναλάβουν τις ζημίες οι μέτοχοι και μετά οι πιστωτές. Η αρχή αυτή θα πρέπει να ερμηνευθεί υπό το πρίσμα της θεμελιώδους αρχής στην οποία βασίζεται η οδηγία 2014/59, η οποία κατοχυρώνεται στις αιτιολογικές σκέψεις 5 και 50, και σύμφωνα με την οποία το κόστος εξυγίανσης μιας τράπεζας πρέπει να βαρύνει πρωτίστως τους μετόχους της τράπεζας και όχι τους πιστωτές της.

66. Αφετέρου, η αρχή NCWO που προβλέπεται στο άρθρο 34, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας 2014/59 διασφαλίζει ότι τα μέτρα εξυγίανσης σχεδιάζονται κατά τρόπον ώστε οι πιστωτές να τυγχάνουν τουλάχιστον εξίσου ευνοϊκής μεταχείρισης στο πλαίσιο των εθνικών διαδικασιών αφερεγγυότητας. Η εφαρμογή της συνεπάγεται σύγκριση μεταξύ του τι έχει λάβει ο πιστωτής στο πλαίσιο της διαδικασίας εξυγίανσης και του τι θα είχε λάβει σε περίπτωση κανονικής διαδικασίας αφερεγγυότητας. Η αρχή NCWO διασφαλίζει ότι η διαδικασία εξυγίανσης είναι δίκαιη και προβλέψιμη, διατηρώντας ένα επίπεδο ισοδυναμίας με τις εθνικές διαδικασίες αφερεγγυότητας μέσω της προστασίας των δικαιωμάτων των πιστωτών. Ως εκ τούτου, η εν λόγω αρχή θεωρείται βασική δικλείδα ασφαλείας η οποία εγγυάται ότι οι δράσεις εξυγίανσης δεν είναι περισσότερο επιζήμιες για τους πιστωτές από ό,τι θα ήταν οι κανονικές διαδικασίες αφερεγγυότητας.

67. Ωστόσο, είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι οι διαδικασίες αφερεγγυότητας συνιστούν έναν τομέα δράσης στον οποίο τα κράτη μέλη μπορούν να ασκούν τις δικές τους εξουσίες, καθόσον η νομοθεσία περί αφερεγγυότητας δεν είναι εναρμονισμένη σε επίπεδο Ένωσης³⁶. Επομένως, το άρθρο 34, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας 2014/59 είναι λυσιτελές μόνον για την εκτίμηση της ίσης μεταχείρισης των πιστωτών σε περιπτώσεις διαδικασιών εξυγίανσης και διαδικασιών αφερεγγυότητας που διεξάγονται βάσει της εθνικής νομοθεσίας που εξέτασε το αιτούν δικαστήριο.

68. Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η λήψη ασφαλιστικού μέτρου που συνίσταται στην αναστολή της υποχρέωσης καταβολής των δόσεων του δανείου δυνάμει της επίμαχης στην κύρια δίκη σύμβασης μπορεί να επιτραπεί στο πλαίσιο διαδικασίας αφερεγγυότητας³⁷. Ως εκ τούτου, εθνικό μέτρο που δεν επιτρέπει τη χορήγηση τέτοιου μέτρου θα έθετε τους καταναλωτές που είναι πιστωτές σε δυσμενέστερη θέση σε σύγκριση με τους καταναλωτές έναντι τραπεζών που

³⁶ Μέχρι σήμερα, οι μόνες πράξεις στον τομέα αυτό είναι ο κανονισμός (ΕΕ) 2015/848 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 2015, περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας (ΕΕ 2015, L 141, σ. 19), ο οποίος αφορά κυρίως το ζήτημα εφαρμογής του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου σε καταστάσεις που σχετίζονται με διασυννοριακές διαδικασίες αφερεγγυότητας, και η οδηγία (ΕΕ) 2019/1023 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Ιουνίου 2019, περί πλαισίου για την προληπτική αναδιάρθρωση, την απαλλαγή από τα χρέη και τις ανικανότητες ή την έκπτωση οφειλετών, καθώς και περί μέτρων βελτίωσης των διαδικασιών αυτών, και για την τροποποίηση της οδηγίας (ΕΕ) 2017/1132 (Οδηγία για την αναδιάρθρωση και την αφερεγγυότητα) (ΕΕ 2019, L 172, σ. 18), που αφορά τον τομέα της προληπτικής εταιρικής αναδιάρθρωσης.

³⁷ Πρέπει να σημειωθεί ότι, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του Δικαστηρίου, οι διάδικοι διαφώνησαν ως προς το επιτρεπτό της αίτησης για τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων βάσει του εθνικού δικαίου. Από τα υπομνήματα των διαδίκων προκύπτει ότι πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ της λήψης ασφαλιστικών μέτρων όσον αφορά τα περιουσιακά στοιχεία μιας τράπεζας που έχει υποβληθεί σε διαδικασία αφερεγγυότητας, η οποία φαίνεται να απαγορεύεται, και της λήψης ασφαλιστικών μέτρων σχετικά με την αποπληρωμή του δανείου, η οποία φαίνεται να επιτρέπεται.

έχουν τεθεί υπό εκκαθάριση στο πλαίσιο διαδικασίας αφερεγγυότητας. Επομένως, η υιοθέτηση της εν λόγω ερμηνείας θα αντέβαινε στο άρθρο 34, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας 2014/59³⁸

69. Βάσει της οδηγίας 2014/59, το ύψος των υποχρεώσεων της τράπεζας έναντι των πιστωτών περιορίζεται από την ημερομηνία της δημοσίευσης της κοινοποίησης, η οποία καθορίζει το χρονικό σημείο στο οποίο επιμετρώνται οι απαιτήσεις και οι υποχρεώσεις των πιστωτών για τους σκοπούς της εξυγίανσης³⁹. Ωστόσο, καταναλωτής ο οποίος μετά την ανακοίνωση της εξυγίανσης πραγματοποιεί καταβολές προς την τράπεζα δυνάμει συμβάσεως περιέχουσας καταχρηστικές ρήτρες θα υφίσταται την αύξηση του ποσού της ζημίας του. Όπως επεσήμανε το αιτούν δικαστήριο, στην περίπτωση κανονικών διαδικασιών αφερεγγυότητας, ο καταναλωτής θα μπορούσε να επωφεληθεί από ασφαλιστικό μέτρο για να αναστείλει την εκτέλεση της σύμβασης.

70. Από τις επίμαχες διατάξεις του εθνικού δικαίου προκύπτει ότι, σε περίπτωση εξυγίανσης, δεν επιτρέπεται η λήψη μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης ή ασφαλιστικών μέτρων κατά ιδρύματος υπό εξυγίανση⁴⁰.

71. Κατά συνέπεια, καταναλωτής που δεν μπορεί να ζητήσει ένα τέτοιο μέτρο μπορεί να βρεθεί σε λιγότερο ευνοϊκή κατάσταση σε σχέση με τους πιστωτές οντότητας που υπόκειται σε κανονική διαδικασία αφερεγγυότητας, δεδομένου ότι ο καταναλωτής αυτός θα είναι υποχρεωμένος να εκτελέσει την εν λόγω σύμβαση δανείου χωρίς να έχει τη δυνατότητα προσωρινής προστασίας με τη λήψη ασφαλιστικού μέτρου, πράγμα που θα οδηγεί σε συνεχή αύξηση της απαίτησής του έναντι της τράπεζας, παρά την έκδοση απόφασης εξυγίανσης.

β) Ο εκ των υστέρων μηχανισμός αποζημίωσης

72. Ο μηχανισμός αποζημίωσης που προβλέπεται στα άρθρα 73 έως 75 της οδηγίας 2014/59 είναι καθοριστικής σημασίας για την εφαρμογή της αρχής NCWO. Στο πλαίσιο του μηχανισμού αυτού απαιτείται η σύγκριση μεταξύ της μεταχείρισης της οποίας έτυχαν οι πιστωτές κατά τη διάρκεια της δράσης εξυγίανσης και της μεταχείρισης της οποίας θα ετύγχαναν στο πλαίσιο κανονικής διαδικασίας αφερεγγυότητας. Για τον σκοπό αυτόν, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ο εθνικός νόμος περί αφερεγγυότητας που θα είχε εφαρμογή εάν οι εν λόγω οντότητες είχαν τεθεί υπό κανονικές διαδικασίες αφερεγγυότητας.

73. Κατ' ουσίαν, η αποζημίωση ισοδυναμεί με το έλλειμμα που υπέστησαν οι πιστωτές, δηλαδή τη διαφορά μεταξύ του ποσού που πράγματι ανέκτησαν στο πλαίσιο της διαδικασίας εξυγίανσης και του ποσού που θα είχαν ανακτήσει εάν το ίδρυμα είχε τεθεί υπό κανονικές διαδικασίες αφερεγγυότητας⁴¹. Επομένως, οι μέτοχοι και οι πιστωτές που υφίστανται μεγαλύτερες ζημίες

³⁸ Συναφώς, καίτοι η λυσιτέλεια του άρθρου 34, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 2014/59 δεν εξηγείται στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, εντούτοις, η εν λόγω διάταξη μνημονεύεται στο προδικαστικό ερώτημα και, ως εκ τούτου, θα τη συμπεριλάβω στην ανάλυσή μου. Πράγματι, είναι δυνατό να συναχθεί ότι, δεδομένου ότι η διάταξη αυτή καθορίζει τη σειρά με την οποία οι πιστωτές πρέπει να αναλαμβάνουν ζημίες, το αιτούν δικαστήριο έχει αμφιβολίες ως προς τις συνέπειες ενδεχόμενης απόρριψης του αιτήματος των εναγόντων –καταναλωτών– σύμφωνα με το άρθρο 135, παράγραφος 4, του νόμου περί του ταμείου τραπεζικών εγγυήσεων.

³⁹ Βλ. άρθρο 69, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/59 και άρθρο 83, παράγραφος 4, σύμφωνα με το οποίο η αρχή εξυγίανσης δημοσιεύει ή μεριμνά για τη δημοσίευση αντιγράφου της διάταξης ή της πράξης δυνάμει της οποίας αναλαμβάνεται η δράση εξυγίανσης είτε ειδοποίησης όπου συνοψίζονται τα αποτελέσματα της δράσης εξυγίανσης.

⁴⁰ Βλ. άρθρα 135, παράγραφοι 1 και 4, του νόμου περί του ταμείου τραπεζικών εγγυήσεων.

⁴¹ Η αρχή της αποζημίωσης του μετόχου και των πιστωτών θα πρέπει να ερμηνευθεί υπό το πρίσμα των αιτιολογικών σκέψεων 50 και 51 της οδηγίας 2014/59. Ειδικότερα, η αιτιολογική σκέψη 50 ορίζει ότι οι μέτοχοι και οι πιστωτές θα πρέπει να δικαιούνται να λάβουν, κατά την εξόφληση ή κατά την αποζημίωση των απαιτήσεών τους στη διαδικασία εκκαθάρισης, όχι λιγότερα από όσα υπολογίζεται ότι θα είχαν ανακτήσει εάν ολόκληρο το ίδρυμα είχε εκκαθαριστεί υπό κανονικές διαδικασίες αφερεγγυότητας.

αυτού του είδους δικαιούνται εκ των υστέρων αποζημίωση⁴². Η χρήση του μηχανισμού αυτού σκοπεί στη στάθμιση μεταξύ της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και της δικαιοσύνης, διασφαλίζοντας ότι οι πιστωτές προστατεύονται κατά την αποτελεσματική εξυγίανση του ιδρύματος.

74. Ειδικότερα, αφενός, η διαδικασία εξυγίανσης που θεσπίστηκε με την οδηγία 2014/59 είναι έκτακτο μέσο που αποσκοπεί πρωτίστως στη διασφάλιση της σταθερότητας των χρηματοπιστωτικών αγορών σε περιπτώσεις όπου η σταθερότητα αυτή θα μπορούσε να διακυβευτεί από την πτώχευση ενός διασυσνοριακού ιδρύματος⁴³. Σκοπός της διαδικασίας εξυγίανσης είναι να παρέχει στις δημόσιες αρχές ένα σύνολο μέσων για να είναι σε θέση να παρεμβαίνουν αρκετά έγκαιρα και γρήγορα, προκειμένου να διασφαλισθούν οι κρίσιμες χρηματοοικονομικές και οικονομικές λειτουργίες του προβληματικού ιδρύματος και παράλληλα να περιοριστούν οι επιπτώσεις της πτώχευσης⁴⁴. Ως εκ τούτου, η εν λόγω οδηγία επιδιώκει ευρύτερους σκοπούς χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, όπως τη διατήρηση της εμπιστοσύνης στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και την αποφυγή του συστημικού κινδύνου. Αφετέρου, ο μηχανισμός αποζημίωσης που προβλέπεται στα άρθρα 73 έως 75 της οδηγίας 2014/59 παρέχει βασικά μέσα προστασίας στους πιστωτές, διασφαλίζοντας ότι δεν τυγχάνουν άδικης μεταχείρισης κατά την εξυγίανση ενός προβληματικού ιδρύματος. Επομένως, ο προαναφερθείς μηχανισμός αποζημίωσης αποσκοπεί στη στάθμιση μεταξύ της διασφάλισης της δυνατότητας των αρχών να προβαίνουν σε εξυγίανση των προβληματικών ιδρυμάτων, με σκοπό τη διαφύλαξη του δημοσίου συμφέροντος και των νόμιμων οικονομικών συμφερόντων των πιστωτών.

3. Εφαρμογή στην υπό κρίση υπόθεση

75. Εάν, λόγω διαδικασιών εξυγίανσης, τα περιουσιακά στοιχεία των εναγόντων που παραμένουν στην εναπομένουσα οντότητα υποστούν μεγαλύτερες ζημιές από ό,τι θα είχαν υποστεί υπό κανονικές διαδικασίες αφερεγγυότητας –πράγμα το οποίο απόκειται στην κρίση του εθνικού δικαστηρίου–, οι ενάγοντες, βάσει της αρχής NCWO, δικαιούνται εκ των υστέρων αποζημίωση. Ωστόσο, ο μηχανισμός αυτός αποζημίωσης δεν συνεπάγεται κατ' ανάγκη διαδικαστική προστασία. Πράγματι, πρέπει να σημειωθεί ότι η οδηγία 2014/59 δεν προβλέπει ειδικές διατάξεις σχετικά με τα προσωρινά μέτρα που επιβάλλονται από πιστωτές κατά τράπεζας υπό εξυγίανση. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας νομοθετικά μέτρα, όπως αυτά που προβλέπονται στο άρθρο 135, παράγραφοι 1 και 4, του νόμου περί του ταμείου τραπεζικών εγγυήσεων, τα οποία αφορούν το ζήτημα της λήψης προσωρινών μέτρων κατόπιν αίτησης των πιστωτών στο πλαίσιο διαφοράς σχετικής με συμβατικές υποχρεώσεις βάσει σύμβασης με την εναπομένουσα οντότητα.

⁴² Το άρθρο 73, στοιχείο α', της οδηγίας 2014/59 επιβάλλει στα κράτη μέλη να διασφαλίζουν ότι, σε περίπτωση μερικής μεταβίβασης περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων σε μεταβατικό ίδρυμα, οι πιστωτές των οποίων οι απαιτήσεις βαρύνουν την αφερέγγυα τράπεζα «λαμβάνουν προς ικανοποίηση των απαιτήσεών τους τουλάχιστον όσα θα είχαν λάβει εάν το ίδρυμα υπό εξυγίανση είχε εκκαθαριστεί υπό κανονικές διαδικασίες αφερεγγυότητας». Ως εκ τούτου, εξασφαλίζεται για τους οικείους πιστωτές αποζημίωση για το έλλειμμα που υφίστανται ως συνέπεια της μεταβίβασης δυνητικά πολύτιμων περιουσιακών στοιχείων από την αφερέγγυα περιουσία. Σύμφωνα με το άρθρο 75 και το άρθρο 101, παράγραφος 1, στοιχείο ε', της οδηγίας 2014/59, τυχόν έλλειμμα θα καλυφθεί από τους χρηματοδοτικούς μηχανισμούς εξυγίανσης. Οι χρηματοδοτικοί μηχανισμοί εξυγίανσης χρηματοδοτούνται από τα ιδρύματα υπό την εποπτεία των αρχών εξυγίανσης.

⁴³ Βλ. αιτιολογική σκέψη 3 της οδηγίας 2014/59.

⁴⁴ Βλ. αιτιολογική σκέψη 5 της οδηγίας 2014/59.

Δ. Στάθμιση μεταξύ των σκοπών της προστασίας των καταναλωτών και των διαδικασιών εξυγίανσης

76. Όπως εξηγήθηκε προηγουμένως⁴⁵, σύμφωνα με την οδηγία 2014/59, ένας πιστωτής μπορεί να λάβει εκ των υστέρων αποζημίωση αν υποστεί μεγαλύτερες ζημίες από όσες θα είχε υποστεί εάν το ίδρυμα είχε εκκαθαριστεί υπό κανονικές διαδικασίες αφερεγγυότητας. Κατά συνέπεια, το βασικό ερώτημα είναι εάν ο εκ των υστέρων μηχανισμός αποζημίωσης βάσει της εν λόγω οδηγίας παρέχει επαρκή προστασία σε καταναλωτή που πρέπει να διενεργήσει πληρωμές προς την εναπομένουσα οντότητα καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας στο πλαίσιο της οποίας ο εν λόγω καταναλωτής ζητεί την ακύρωση της σύμβασης υποστηρίζοντας ότι αυτή περιέχει καταχρηστικές ρήτρες.

77. Συναφώς, η απόφαση της 5ης Μαΐου 2022, Banco Santander (Εξυγίανση της Banco Popular)⁴⁶, καίτοι καταδεικνύει ότι ο εκ των υστέρων μηχανισμός αποζημίωσης μπορεί να είναι χρήσιμο εργαλείο, εντούτοις, δεν εξετάζει την επάρκεια αυτού του μηχανισμού σε περίπτωση που το εθνικό δίκαιο δεν επιτρέπει τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων για την αναστολή των πληρωμών βάσει σύμβασης δανείου. Δεδομένου ότι η λήψη ασφαλιστικού μέτρου που καθιστά δυνατή την αναστολή της εκτέλεσης σύμβασης δανείου είναι διαφορετικό ζήτημα από την εκ των υστέρων αποζημίωση, η οποία αφορά τις ουσιώδεις πτυχές της αποκατάστασης, η απόφαση αυτή δεν ασκεί επιρροή στην υπό κρίση υπόθεση⁴⁷.

78. Από τις προφορικές παρατηρήσεις των διαδίκων κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του Δικαστηρίου προκύπτει ότι το άρθρο 135, παράγραφοι 1 και 4, του νόμου περί του ταμείου τραπεζικών εγγυήσεων δεν μεταφέρει στην εθνική έννομη τάξη καμία από τις διατάξεις της οδηγίας 2014/59, αλλά μάλλον αποτελεί κανόνα που συμπληρώνει τους κανόνες που προβλέπονται στην εν λόγω οδηγία. Δεδομένου ότι η οδηγία 2014/59 δεν εναρμονίζει τις διαδικασίες που εφαρμόζονται στα ασφαλιστικά μέτρα τα οποία λαμβάνονται στο πλαίσιο διαδικασιών που αφορούν τράπεζα η οποία τελεί υπό διαδικασία εξυγίανσης, τα μέτρα αυτά εμπίπτουν στο εθνικό νομικό σύστημα των κρατών μελών.

79. Στο πλαίσιο αυτό, απόκειται σε κάθε κράτος μέλος, βάσει της αρχής της δικονομικής αυτονομίας των κρατών μελών, να καθορίζει τους λεπτομερείς κανόνες της διοικητικής και της ένδικης διαδικασίας που αποσκοπούν στη διασφάλιση των δικαιωμάτων τα οποία οι πολίτες αντλούν από το δίκαιο της Ένωσης. Πάντως, οι δικονομικοί αυτοί κανόνες δεν πρέπει να είναι λιγότερο ευμενείς από τους διέποντες παρόμοια ένδικα βοηθήματα που υπόκεινται στο εσωτερικό δίκαιο (αρχή της ισοδυναμίας) και δεν πρέπει να καθιστούν πρακτικώς αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που απονέμει η έννομη τάξη της Ένωσης (αρχή της αποτελεσματικότητας⁴⁸).

80. Όσον αφορά την αρχή της αποτελεσματικότητας, όπως έχω ήδη επισημάνει, η υποχρέωση των κρατών μελών να διασφαλίζουν την αποτελεσματικότητα των δικαιωμάτων που οι ιδιώτες αντλούν από το δίκαιο της Ένωσης, ιδίως των δικαιωμάτων που απορρέουν από την οδηγία 93/13, ενέχει απαίτηση περί αποτελεσματικής ένδικης προστασίας, η οποία επιβεβαιώνεται στο άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής⁴⁹, ισχύει δε, μεταξύ άλλων, ως προς τον καθορισμό

⁴⁵ Βλ. σημεία 72 έως 74 των παρουσών προτάσεων.

⁴⁶ Απόφαση C-410/20 (EU:C:2022:351).

⁴⁷ Βλ., κατ' αναλογία, γνώμη του γενικού εισαγγελέα N. Wahl στην υπόθεση Sánchez Morcillo και Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2110, σημείο 53) όπου αντιπαραβάλλει τα ένδικα βοηθήματα με ζητήματα ουσίας.

⁴⁸ Αποφάσεις της 6ης Οκτωβρίου 2015, Orizzonte Salute (C-61/14, EU:C:2015:655, σκέψη 46), και της 21ης Δεκεμβρίου 2021, Randstad Italia (C-497/20, EU:C:2021:1037, σκέψη 58).

⁴⁹ Βλ. σημείο 41 των παρουσών προτάσεων.

των δικονομικών προϋποθέσεων που σχετίζονται με τα ένδικα βοηθήματα που βασίζονται σε τέτοια δικαιώματα⁵⁰. Ειδικότερα, εναπόκειται στα εθνικά δικαστήρια να διασφαλίζουν την πλήρη αποτελεσματικότητα των δικαιωμάτων που απορρέουν από την οδηγία 93/13, υπό το πρίσμα του άρθρου 47 του Χάρτη, και να μην εφαρμόζουν τους εθνικούς κανόνες ή τις εθνικές πρακτικές που απαγορεύουν τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων για την αναστολή πληρωμών βάσει σύμβασης πίστωσης που φέρεται να είναι παράνομη λόγω του ότι περιέχει καταχρηστικές ρήτρες⁵¹.

81. Ομολογουμένως, στην απόφαση της 5ης Μαΐου 2022, Banco Santander (Εξυγίανση της Banco Popular)⁵², το Δικαστήριο απεφάνθη ότι οι σκοποί της διασφάλισης της σταθερότητας του τραπεζικού και χρηματοπιστωτικού συστήματος, καθώς και της αποτροπής συστημικού κινδύνου συνιστούν σκοπούς γενικού συμφέροντος τους οποίους επιδιώκει η Ένωση.

82. Ωστόσο, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η εν λόγω απόφαση αφορούσε οντότητα που δημιουργήθηκε μετά την εξυγίανση, ενώ το αίτημα στην υπό κρίση υπόθεση σχετίζεται με την εναπομένουσα οντότητα, η οποία πρόκειται να εκκαθαριστεί. Ως εκ τούτου, όπως υποστήριξε η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η λήψη ασφαλιστικών μέτρων όσον αφορά τα περιουσιακά στοιχεία της εν λόγω οντότητας δεν απειλεί τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος⁵³. Επ' αυτού, είναι σημαντικό να επισημανθεί η αλληλουχία των γεγονότων στην κύρια δίκη, δηλαδή ότι η μεταβατική τράπεζα ιδρύθηκε αμέσως μετά την έκδοση της απόφασης εξυγίανσης, ούτως ώστε, σε περίπτωση χορήγησης σε ορισμένες κατηγορίες οφειλετών ασφαλιστικών μέτρων που να επιτρέπουν την αναστολή πληρωμών προς την εν λόγω εναπομένουσα οντότητα, να μην επηρεάζοταν εξ αυτού η οικονομική ευρωστία της νεοσύστατης οντότητας. Επιπλέον, είναι ιδιαίτερα σημαντικό το επίμαχο ασφαλιστικό μέτρο να μην σκοπεύει στη σύσταση ασφάλειας επί των υφιστάμενων περιουσιακών στοιχείων της αφερέγγυας τράπεζας, αλλά απλώς να επιδιώκεται με αυτό η αναστολή των μελλοντικών πληρωμών του καταναλωτή⁵⁴.

83. Η ίδια διάκριση ισχύει και για τις υποθέσεις Novo Banco, όπου οι αξιώσεις που συνδέονταν με τις συμβάσεις στρέφονταν κατά της μεταβατικής τράπεζας που είχε συσταθεί από την εθνική αρχή⁵⁵. Στις εν λόγω υποθέσεις, κρίθηκε ότι τα μέσα έννομης προστασίας που άσκησαν οι καταναλωτές δεν μπορούσαν να ευδοκιμήσουν, διότι θα υπονόμευαν τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος⁵⁶, ενώ στην υπό κρίση υπόθεση το επίμαχο αίτημα αφορά πληρωμές βάσει δυνητικά καταχρηστικών συμβατικών ρητρών σε οντότητα η οποία είναι βέβαιο

⁵⁰ Βλ., κατ' αναλογίαν, σχετικά με την οδηγία 93/13, απόφαση της 22ας Απριλίου 2021, Profi Credit Slovakia (C-485/19, EU:C:2021:313, σκέψη 54 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Βλ. επίσης τις προτάσεις μου στην υπόθεση Všeobecná úverová banka (C-598/21, EU:C:2023:22, σημείο 97 επ.).

⁵¹ Βλ. σημείο 41 των παρούσων προτάσεων.

⁵² Απόφαση C-410/20 (EU:C:2022:351).

⁵³ Εξάλλου, η εν λόγω υπόθεση δεν αφορά αγωγή αποζημίωσης κατά ιδρύματος που τελεί υπό εξυγίανση ή αγωγή περί κήρυξης ακυρότητας της σύμβασης περί εγγραφής για την ανάληψη μετοχών, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο. Επομένως, η εν λόγω υπόθεση δεν αφορά τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων για την αναστολή της εκτέλεσης σύμβασης, η οποία αποτελεί διαδικαστικό μέτρο που αποσκοπεί στη διασφάλιση της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας ενός ιδιώτη.

⁵⁴ Το αιτούν δικαστήριο εξήγησε ότι «το ασφαλιστικό μέτρο αφορά μη χρηματική απαίτηση για την αναγνώριση της ακυρότητας συμβάσεως, η δε εν λόγω ακυρότητα δεν έχει άμεσες περιουσιακές συνέπειες επί του πτωχεύσαντος οφειλέτη», ενώ προσέθεσε ότι «το εν λόγω ασφαλιστικό μέτρο δεν συνιστά ασφάλεια επί της περιουσίας του πτωχεύσαντος κατά την έννοια του άρθρου 146, παράγραφος 3, του νόμου περί αφερεγγυότητας».

⁵⁵ Βλ. απόφαση της 5ης Σεπτεμβρίου 2024, Novo Banco κ.λπ. (C-498/22 έως C-500/22, EU:C:2024:686, σκέψη 24). Όσον αφορά την υπόθεση C-500/22, το Δικαστήριο τόνισε ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη απαίτηση απέρρεε από σύμβαση πώλησης συναφθείσα όχι με την εναπομένουσα οντότητα, αλλά με τη νέα οντότητα, δηλαδή τη Novo Banco, και έχουσα ως αντικείμενο υποχρέωση η οποία, κατά την ημερομηνία σύναψης της σύμβασης, αποτελούσε μέρος της περιουσίας της Novo Banco.

⁵⁶ Βλ., ιδίως, σκέψεις 142 και 143 της αποφάσεως αυτής.

ότι, σε κάθε περίπτωση, θα εκκαθαριστεί. Ως εκ τούτου, οι εκτιμήσεις που αφορούν τις εν λόγω υποθέσεις σε σχέση με τον σκοπό της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος δεν έχουν εφαρμογή στην υπό κρίση υπόθεση.

84. Επομένως, όπως επεσήμανε η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, στην υπό κρίση υπόθεση, δεν χρειάζεται να γίνει στάθμιση μεταξύ των δικαιωμάτων των καταναλωτών έναντι της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, δεδομένου ότι τα επίμαχα ασφαλιστικά μέτρα αφορούν μόνον την αναστολή της αύξησης της απαίτησης καταναλωτή έναντι της εναπομένουσας οντότητας και ότι, κατά συνέπεια, δεν απειλείται η χρηματοπιστωτική σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος. Οι κανόνες ή οι πρακτικές των κρατών μελών που συμπληρώνουν τις διατάξεις της οδηγίας 2014/59 δεν μπορούν να εμποδίζουν το να παρέχεται αποτελεσματική προστασία κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 6, παράγραφος 1, και στο άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13, ερμηνευόμενα υπό το πρίσμα της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας που κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη, όταν οι αιτήσεις αφορούν τέτοια ασφαλιστικά μέτρα και δεν αποτελούν απειλή για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος κατά την έννοια της οδηγίας 2014/59.

85. Ωστόσο, στην προαναφερθείσα υπόθεση C-287/22⁵⁷, το Δικαστήριο έκρινε ότι η αναγκαιότητα λήψης ενός τέτοιου προσωρινού μέτρου πρέπει να εκτιμάται *in concreto*, υπό το πρίσμα του σκοπού της διασφάλισης της πλήρους αποτελεσματικότητας της απόφασης που πρόκειται να εκδοθεί. Επομένως, το εθνικό δικαστήριο πρέπει να κρίνει αν η αναστολή των υποχρεώσεων των καταναλωτών είναι αναγκαία προκειμένου να διασφαλισθεί η αποκατάσταση της πραγματικής και νομικής κατάστασής τους, ιδίως υπό το πρίσμα του κινδύνου να υποχρεωθούν να αποπληρώσουν ποσό μεγαλύτερο από εκείνο που δανείστηκαν⁵⁸. Κατά συνέπεια, σύμφωνα με την οδηγία 93/13, το εθνικό δικαστήριο πρέπει να κάνει δεκτή την αίτηση λήψης προσωρινών μέτρων που συνίστανται στην αναστολή της υποχρέωσης του καταναλωτή να πραγματοποιήσει πληρωμές όταν, αφενός, το εν λόγω δικαστήριο διαθέτει επαρκή στοιχεία όσον αφορά την καταχρηστικότητα μίας ή περισσότερων συμβατικών ρητρών, με αποτέλεσμα να πιθανολογείται ότι η οικεία σύμβαση δανείου είναι άκυρη ή, τουλάχιστον, ότι θα πρέπει να διαταχθεί η επιστροφή στον οικείο καταναλωτή των μηνιαίων δόσεων που οφείλονται βάσει της οικείας σύμβασης⁵⁹.

86. Στην υπό κρίση υπόθεση, αφενός, όπως έχω ήδη επισημάνει ανωτέρω, το αιτούν δικαστήριο φαίνεται να θεωρεί ότι, λόγω απόφασης που θα εκδοθεί επί των καταχρηστικών ρητρών της επίμαχης σύμβασης δανείου, η εναπομένουσα οντότητα θα πρέπει πράγματι να επιστρέψει τα ποσά που της κατέβαλαν οι καταναλωτές στο πλαίσιο της εν λόγω σύμβασης. Επομένως, η προϋπόθεση αυτή φαίνεται να πληρούται.

87. Αφετέρου, το Δικαστήριο έκρινε στην εν λόγω υπόθεση ότι εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να κρίνει, λαμβανομένων υπόψη όλων των περιστάσεων της συγκεκριμένης υποθέσεως, αν η αναστολή της υποχρεώσεως του συγκεκριμένου καταναλωτή να καταβάλει τις μηνιαίες δόσεις καθ' όλη τη διάρκεια της οικείας διαδικασίας είναι αναγκαία προκειμένου να διασφαλισθεί η αποκατάσταση της νομικής και πραγματικής καταστάσεως στην οποία θα βρισκόταν ο εν λόγω καταναλωτής αν δεν υπήρχε η επίμαχη ρήτρα ή οι επίμαχες ρήτρες.

⁵⁷ Απόφαση της 15ης Ιουνίου 2023, Getin Noble Bank (Αναστολή της εκτελέσεως συμβάσεως πιστώσεως) (C-287/22, EU:C:2023:491, σκέψη 59).

⁵⁸ Όπ.π.

⁵⁹ Όπ.π.

Επομένως, το αιτούν δικαστήριο θα μπορεί να λάβει υπόψη, μεταξύ άλλων, την οικονομική κατάσταση του καταναλωτή και τον κίνδυνο να υποχρεωθεί αυτός να επιστρέψει στην οικεία τράπεζα ποσό, που υπερβαίνει εκείνο το οποίο είχε δανειστεί από αυτήν⁶⁰.

88. Στην υπό κρίση υπόθεση, το αιτούν δικαστήριο εξήγησε ότι οι καταναλωτές θα επιστρέψουν σύντομα (ή έχουν ήδη επιστρέψει) στην εναπομένουσα οντότητα ποσό που υπερβαίνει το καταβληθέν κεφάλαιο. Επομένως, το αιτούν δικαστήριο εκφράζει την ανησυχία ότι, λόγω της διαδικασίας αφερεγγυότητας στην οποία υπόκειται η Getin Noble Bank κατόπιν της απόφασης εξυγίανσης, οι καταναλωτές δεν θα μπορούν να ανακτήσουν τα ποσά που καταβλήθηκαν στην οικεία τράπεζα, τα οποία ενδέχεται να υπερβαίνουν τα περιουσιακά στοιχεία που θα διανεμηθούν στους πιστωτές. Αν όντως συμβεί αυτό, υπό την επιφύλαξη τελικής επαλήθευσης από το αιτούν δικαστήριο, δεν μπορεί να διασφαλισθεί η πλήρης αποτελεσματικότητα απόφασης με την οποία διαπιστώνεται ο καταχρηστικός χαρακτήρας ορισμένων ρητρών της επίμαχης στην κύρια δίκη σύμβασης δανείου. Επομένως, η δεύτερη προϋπόθεση φαίνεται επίσης να πληρούται. Ως εκ τούτου, το άρθρο 385¹ του ΑΚ, με το οποίο μεταφέρθηκε στην πολωνική έννομη τάξη η οδηγία 93/13, πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζεται στον μέγιστο βαθμό η αποτελεσματική επίτευξη των σκοπών της εν λόγω οδηγίας. Κατ' αρχήν, σύμφωνα με την οδηγία 93/13, το αιτούν δικαστήριο, θα πρέπει, με την επιφύλαξη τελικής επαλήθευσης, να διατάξει προσωρινά μέτρα στην υπό κρίση υπόθεση.

89. Συναφώς, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή υποστήριξε ότι, δεδομένου ότι η επίμαχη οντότητα τελεί υπό εξυγίανση σύμφωνα με την οδηγία 2014/59, τα επιτρεπόμενα προσωρινά μέτρα θα πρέπει να περιορίζονται μόνο στην εξασφάλιση των απαιτήσεων που αφορούν τις μηνιαίες δόσεις σε σχέση με την πληρωμή των τόκων του δανείου, αλλά όχι τις συμβατικές υποχρεώσεις του καταναλωτή για καταβολή των εν λόγω δόσεων επί του ποσού του δανεισθέντος κεφαλαίου.

90. Στο πλαίσιο αυτό, είναι σημαντικό να ληφθεί υπόψη ο κίνδυνος να υποχρεωθούν οι καταναλωτές να επιστρέψουν στην οικεία τράπεζα ποσό που θα υπερβαίνει το ποσό που δανείστηκαν από την τράπεζα η οποία τελεί υπό εξυγίανση, κατόπιν σχετικής αποτίμησης από τις αρχές εξυγίανσης. Ως εκ τούτου, προκειμένου να διασφαλισθεί η αποτελεσματικότητα της εξυγίανσης που διενεργείται βάσει της οδηγίας 2014/59, μπορεί να θεωρηθεί ότι το κεφάλαιο δανεισμού επιστρέφεται με μηνιαίες δόσεις ενόσω η διαδικασία βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη. Ωστόσο, η καταβολή τόκων από τον καταναλωτή θα πρέπει να ανασταλεί σε κάθε περίπτωση, προκειμένου να αποφευχθεί κατάσταση κατά την οποία ο καταναλωτής καταβάλλει υπερβάλλον ποσό στην εναπομένουσα οντότητα που πρόκειται να εκκαθαριστεί. Εν ολίγοις, τα προσωρινά μέτρα θα πρέπει να περιορίζονται στο ποσό που υπερβαίνει το κεφάλαιο του δανεισθέντος ποσού.

V. Πρόταση

91. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω εκτιμήσεων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο προδικαστικό ερώτημα που υπέβαλε το Sąd Okręgowy w Warszawie (πρωτοδικείο Βαρσοβίας, Πολωνία) ως εξής:

Το άρθρο 6, παράγραφος 1, και το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές, καθώς και το άρθρο 34, παράγραφος 1, στοιχεία β' και ζ', της οδηγίας 2014/59/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαΐου 2014,

⁶⁰ Όπ.π.

για τη θέσπιση πλαισίου για την ανάκαμψη και την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων και για την τροποποίηση της οδηγίας 82/891/ΕΟΚ του Συμβουλίου, και των οδηγιών 2001/24/ΕΚ, 2002/47/ΕΚ, 2004/25/ΕΚ, 2005/56/ΕΚ, 2007/36/ΕΚ, 2011/35/ΕΕ, 2012/30/ΕΕ και 2013/36/ΕΕ, καθώς και των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ) αριθ. 1093/2010 και (ΕΕ) αριθ. 648/2012, ερμηνευόμενα υπό το πρίσμα της αρχής της αποτελεσματικότητας και του δικαιώματος αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας που κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση ή πρακτική σύμφωνα με την οποία δεν επιτρέπεται η χορήγηση ασφαλιστικών μέτρων προκειμένου να ανασταλεί, ενόσω διαρκεί η ένδικη διαδικασία, η συμβατική υποχρέωση του καταναλωτή να καταβάλλει τις μηνιαίες δόσεις δανείου που υπερβαίνουν το ποσό του κεφαλαίου που είχε δανειστεί ο καταναλωτής, για τον λόγο και μόνον ότι η εναγόμενη τράπεζα υπόκειται σε διαδικασία εξυγίανσης, στον βαθμό που τα ασφαλιστικά μέτρα αφορούν τις μηνιαίες δόσεις σε σχέση με τους τόκους του δανείου και υπό την προϋπόθεση ότι το δάνειο έχει παραμείνει στην εναπομένουσα οντότητα μετά τη λήψη της απόφασης εξυγίανσης.